

Economisch-Statistische Berichten

Werkgelegenheidspolitiek

★

Dr F. W. C. Blom

Waarom stagneert de industrialisatie?

★

J. W. van Borselen

De afwikkeling der watersnoodschade

★

Dr Ph. J. Idenburg

Europese samenwerking op statistisch
gebied

★

J. A. P. van Wijck

De financieel-economische positie der
Nederlandse koopvaardij

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1887

WOENSDAG 29 JULI 1953

KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPIJSTRAAT 172

AMSTERDAM

Betaalkantoor voor coupons,
dividenden en uitgelote stukken

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing van ondernemingspensioen-
en spaarfondsen aan de
NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850-5345

Advertentie-opdrachten

★

voor het volgende nummer
dienen uiterlijk 4 Aug. 1953
v.m. in het bezit te zijn van
de Advertentie-afdeling
Postbus 42, Schiedam.
Tel. 69300; Toestel 1 of 3

diversen

OLDSMOBILE tweekleurig, als nieuw, slechts 46.000 mijl gelopen. Met de grootste zorg gereden en door dealer uitstekend onderhouden. Zeer veel accessoires, o.a. Coenen schuifdak, zoeklicht, tweede compleet reserve-wiel enz. Taxatie-rapport ANWB aanwezig. Deskundig onderzoek toegestaan. J. KERSTENS, Riouwstraat 9, Den Haag. Maandag t/m Vrijdag 9-12 en 14-17 uur.

N.V. BELEGGING MAATSCHAPPIJ VOOR SOCIALE FONDSEN

*

Toetreding per ultimo Juli

Gelegenheid tot deelneming tegen de afgifteprijs per ult. Juli 1953 staat open tot en met 10 Augustus e.k. (afgifteprijs per ult. Juni 1953: f 1170,03)

Inlichtingen bij de Directie:

**N.V. Hollandsche Belegging en
Beheer Maatschappij**

KEIZERSGRACHT 706 — AMSTERDAM-C
Telefoon 35634-35173-33454-36592

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam. (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

Werkgelegenheidspolitiek

Dezer dagen heeft Prof. Dr. J. Tinbergen een boekje het licht doen zien dat tijdens de oorlog door Dr. A. Bijl werd geschreven. Het draagt tot hoofdtitel: *Werkgelegenheidspolitiek* en als ondertitel: *Ordering in een vrije economie*¹⁾.

Het is een van de meest merkwaardige boeken die wij in de laatste tijd hebben gelezen. De schrijver kende de theorie van zijn tijd en speciaal die van Keynes zeer goed, maar van professie was hij geen econoom doch een wis- en natuurkundige. Dit verklaart zijn streven naar een grote mate van exactheid hetgeen, gepaard met een lofwaardig en geslaagd streven om voor het gewone publiek leesbaar te zijn, geleid heeft tot een boekje dat ook nu nog een voor velen verhelderend beeld van de economische betrekkingen tussen geldstromen, nationaal inkomen en werkgelegenheid geeft. Maar omdat hij geen econoom was, doch wel een zelfstandig denker, heeft zijn studie vele originele trekken. Enkele daarvan zal een econoom, van toen zo min als van nu, volledig aanvaarden, maar wel zal hij daardoor, al naar zijn aard, geboeid of tot tegenspraak geprikkeld worden. In beide gevallen evenwel zal hij na lezing rijker geworden zijn.

De grote werkloosheid, die vele economen van jonge of middelbare leeftijd alleen nog maar uit de literatuur kennen, heeft Bijl diep aangegrepen. Tegen die achtergrond moeten wij hem lezen. Zou hij het boekje tien jaar later geschreven hebben, dan zou waarschijnlijk de ondertitel: *Ordering in een vrije economie*, de hoofdtitel, misschien wel de enige titel geweest zijn. Dit tekent zijn zelfstandig denken, want voor een socialist uit die tijd heeft hij een scherpe kijk op de voordelen die een vrije economische orde heeft.

Hij aanvaardt als richtpunt voor de maatschappelijke ontwikkeling de vrijheid en daarmee het politieke liberalisme dat de democratie bracht. Ook aanvaardt hij tot grote hoogte de vrijheid van de ondernemer omdat, als er van de zijde van het geld geen versturende factoren optreden, tot in hoge mate een paralleliteit tussen individueel belang en gemeenschapsbelang bestaat. Vrijheid is voor hem evenwel geen bandeloosheid. „De ideeën

van Rousseau over een volkomen vrije opvoeding bijvoorbeeld, kweken geen ideale mensen maar niets ontziende egoïsten... Het is daarom niet verwonderlijk, dat de toepassing van verwante ideeën op economisch gebied ook niet tot een heilstaat heeft geleid". Waar het dus op aan komt is het scheppen van het kader waarbinnen het vrije handelen mogelijk blijft. Daarvoor is het noodzakelijk dat de koopkracht die door de productie ontstaat ook aangewend wordt om die productie in haar totaliteit te kopen.

Jean Baptiste Say nam aan dat dit automatisch zou gebeuren en dus in laatste instantie goederen tegen goederen geruild worden. Bijl volgt evenwel Keynes waar hij aanneemt dat er in het algemeen krachten werken waardoor geld aan de circulatie wordt onttrokken, althans bij een hoog niveau van werkgelegenheid en productie. „Het algemeen beginsel der ordening zij (evenwel) de vrijheid". De oplossing van dit vraagstuk zoekt hij in een laten fluctueren van de *prijs van de arbeid* zonder dat dit leidt tot sterke veranderingen van het *inkomen van de arbeider*. Maar dit zal moeten geschieden zonder „een steeds aangroeiende staatsschuld of een steeds aangroeiend bezit aan geld onder de burgers. Beide kunnen op den duur gevaarlijk worden". Wijze woorden voor iemand met de ervaring van 1932!

Ook maakt Bijl een scherp onderscheid tussen conjunctuurwerkloosheid en werkloosheid die uit de structuur van de maatschappij (althans zoals die maatschappij voor de tweede wereldoorlog was) voortvloeit.

Misschien zal men zeggen dat wij nu in een andere maatschappij leven en dat dus het boekje van Bijl geheel verouderd is. Laten wij dat hopen! Maar laten wij ook niet vergeten dat, om met de woorden van de inleider (Tinbergen) te spreken „het bijna nog geen „ernst" met de conjunctuur is geweest". Juist omdat wij geen zekerheid hebben dat de problemen, die tussen de beide wereldoorlogen de wereld teisterden, nooit terug zullen komen, is het goed als wij ons in de problematiek van Bijl verdiepen, ook al zullen wij misschien anders moeten handelen.

Amsterdam.

Dr. W. J. v. d. WOESTIJNE.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Werkgelegenheidspolitiek, door Dr. W. J. v. d. Woestijne	583	Aantekeningen:	
Waarom stagneert de industrialisatie?, door Dr. F. W. C. Blom	585	Het verslag van de Raad van Beheer van het Verbond der Belgische Nijverheid	593
De afwikkeling der watersnoodschade, door J. W. van Borselen	587	Het transportwezen in Italië, door Dr. L. van Egeraat	594
Europese samenwerking op statistisch gebied, door Dr. Ph. J. Idenburg	589	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ...	595
De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij, door J. A. P. van Wijck ...	591	De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Juni 1953, door Dr. L. Delmotte	596
		Grafieken en Statistieken	598

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

Dr F. W. C. BLOM, Waarom stagneert de industrialisatie?

De jongste Industrialisatienota heeft aan de dag gebracht, dat de netto-investering in duurzame productiemiddelen der industrie in 1953 slechts f 500 mln zal bedragen, terwijl f 900 mln nodig is en in vorige jaren ook is behaald. Een belangrijk deel van de netto-investeringen ligt bij de Overheid. Deze investeringen zullen in 1953 niet beneden vorige jaren blijven. De achteruitgang schuilt bij de zuiver particuliere investeringen. De winstvooruitzichten zijn verminderd en daardoor zijn expansie-investeringen in het algemeen niet meer lonend; rationalisatie-investeringen zijn echter des te aantrekkelijker geworden. Daling der winstverwachtingen levert geen verklaring op voor het ongebruikt blijven van de ruime investeringsmogelijkheden voor rationalisatie. Schrijver ziet de verklaring in het gebrek aan financiële middelen om de investeringsplannen te verwezenlijken. Uit statistische gegevens blijkt dat de netto-liquiditeit heel wat minder is dan 3 jaar geleden. Bovendien gaat een steeds toenemend deel van het bedrijfsleven uit industrie bestaan, en deze heeft een uitzonderlijk hoge liquiditeitsbehoefte. Hierbij komt nog, dat de liquiditeitsdrang der industrie groter wordt naarmate ze kwetsbaarder wordt door toenemende afhankelijkheid van export en toenemende liberalisatie van de binnenlandse markt. Al deze factoren vergroten de liquiditeitsdrang, terwijl de markt voor risicodragend kapitaal volkomen is opgedroogd. Het voornaamste middel om de liquiditeit der industrie te verbeteren en de liquiditeitsdrang te beperken, is de markt voor risicodragend kapitaal te openen en te brengen. Daartoe is nodig dat de uitgekeerde dividenden van de belastbare vennootschapswinst worden afgetrokken. Deze wijziging in het belastingstelsel zou het de ondernemingen ook gemakkelijker maken van het stelsel van de overdreven zelffinanciering af te stappen. Bovendien wenst schrijver dat dividenden in de vorm van bonusaandelen niet zwaarder worden belast met Inkomstenbelasting dan tot het percentage van de Vennootschapsbelasting. Schrijver bepleit ook dat de firma's in fiscaal opzicht als vennootschappen behandeld moeten worden.

J. W. VAN BORSELEN, De afwikkeling der watersnoodschade.

Bij de opstelling van de aangifteformulieren voor watersnoodschade is de uiterste eenvoud betracht. De door de watersnood getroffen en werd dan ook niet gevraagd een specificatie der schade in te dienen. Een eenvoudige vermelding, dat men in een bepaalde rubriek, t.w. onroerend goed, bedrijfsuitrusting en/of voorraden, huisraad, schepen, schade had geleden, was voldoende. Van de eigenlijke „schadeprovincies” is Noord-Brabant, wat de schade aan herstelbaar onroerend goed betreft, de minst zwaar getroffen provincie. Zuid-Holland zal vermoedelijk het hoogste aantal schadegevallen opleveren, zij het dat het aantal lichte schadegevallen (tot f 1.000) daar zeer groot is. De voorlopige uitkomsten van de aangiften blijven nogal ruim onder de destijds gedane schattingen, die grotendeels steunden op waarnemingen tijdens het onder-water-staan, toen het geheel nog onoverzichtelijk was. Het is voorbarig reeds thans conclusies te trekken omtrent de uiteindelijke totale schade.

Dr Ph. J. IDENBURG, Europese samenwerking op statistisch gebied.

Op de Derde Regionale Conferentie van Europese Statistici, is besloten tot een blijvende samenwerking van de leiders der Europese statistische diensten in een lichaam, dat bekend zal staan als de Conferentie van Europese Statistici en dat zal werken onder de auspiciën van de Verenigde Naties. Het doel van deze Conferentie is: 1. de verbetering van de nationale statistieken en haar internationale vergelijkbaarheid met inachtneming van de aanbevelingen van de Statistische Commissie der Verenigde Naties, de Gespecialiseerde Lichamen en — voor zoveel nodig — andere bevoegde lichamen; 2. de bevordering van een goede coördinatie van de statistische werkzaamheden in Europa van internationale lichamen teneinde een grotere uniformiteit in methoden en definities te bereiken en de lasten voor de nationale statistische diensten tot een minimum te beperken.

J. A. P. VAN WIJCK, De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij.

Schrijver heeft een geconsolideerde balans samengesteld van een negental rederijen, welke per 31 December 1952 samen 74 pCt der bruto-registertonnage van de Nederlandse koopvaardijvloot, exclusief tankers in eigendom bij oliemaatschappijen, troepenschepen, coasters beneden 500 bruto-registerton, exploiteerden. Het jaar 1952 is voor de scheepvaart een zeer gunstig jaar geweest. Schrijver gaat nader in op de waarde van de vloot en op de liquiditeitspositie van de rederijen.

SOMMAIRE

Dr F. W. C. BLOM, Pourquoi stagne l'industrialisation?

L'auteur explique la stagnation de l'industrialisation par le défaut de moyens financiers pour réaliser les plans d'investissement. Pour combler ce manque, l'auteur prône diverses mesures fiscales.

J. W. VAN BORSELEN, Le recul des dégâts de l'inondation.

Le 30 juin courant s'est achevé le relèvement des dégâts réparables aux biens immeubles dans les régions à nouveau asséchées. L'auteur détaille, dans cet article, la manière suivie et les résultats obtenus.

Dr Ph. J. IDENBURG, Collaboration Européenne sur le plan statistique.

L'auteur traite de la tâche et de la manière de travailler de la Conférence des Statisticiens Européens, qui a été fondée lors de la 3e Conférence régionale des Statisticiens Européens, comme forme de collaboration constante, des chefs des services statistiques européens. Cet organe travaillera sous les auspices des Nations-Unies.

J. A. P. VAN WIJCK, La position financière -économique de la flotte marchande néerlandaise.

L'auteur a établi une balance consolidée de 9 entreprises d'armement, qui, du 31 décembre 1952, exploitent ensemble 74 pc du tonnage enregistré brut de la flotte marchande néerlandaise. L'auteur insiste sur la valeur de la flotte et la position en liquidités des sociétés d'armateurs.

Waarom stagneert de industrialisatie?

Diagnose.

De jongste industrialisatienota heeft aan de dag gebracht, dat de *netto*-investering in duurzame productiemiddelen der industrie in 1953 slechts f 500 miljoen zal bedragen, terwijl f 900 miljoen nodig is en in vorige jaren ook behaald is (omgerekend op het huidige prijspeil).

Het *netto*-investeringniveau is dus al bijna gehalveerd. Maar de ernst van de achteruitgang is nog groter. Een belangrijk deel van de *netto*-investeringen ligt bij de overheidsbedrijven (energie en verkeer, Staatsmijnen), bij het door de Overheid gesteunde Breedband-object, en enkele door de Overheid gesteunde investeringen voor militaire productie. Dit soort investeringen zal in 1953 niet beneden vorige jaren blijven. De achteruitgang schuilt bij de zuiver particuliere investeringen, die dus tot ver beneden de helft zijn gedaald. En dat die nog niet verder gedaald zijn, is ten dele te danken aan de *netto*-investeringen van Amerikaanse bedrijven, waaronder die in de petroleumindustrie wel de grootste zullen zijn.

De Directeur-Generaal van de Industrialisatie moet over cijfers kunnen beschikken, waaruit blijkt, dat de zuiver particuliere Nederlandse investeringen in de industrie *netto* zeer gering zijn geworden.

De diagnose van de oorzaken hiervan is van beslissende betekenis voor de te kiezen remedie. De Nota wijst vooral op de daling der winstvooruitzichten na belasting, al ontkent zij niet, dat kapitaalgebrek een rol kan hebben gespeeld. Vandaar de gedachte der Regering, dat het mogelijk zou zijn de investeringen weer op gang te brengen door via belastingfaciliteiten het *netto*-rendement van nieuwe investeringen te verbeteren. Ik vrees, dat deze diagnose verkeerd is en dat de remedie dus zal falen.

Niemand zal ontkennen, dat de winstvooruitzichten verminderd zijn en dat *expansie*-investeringen daardoor in het algemeen niet meer lonend zijn. Maar daarentegen zijn *rationalisatie*-investeringen des te aantrekkelijker geworden. Voor vele enigszins verouderde bedrijven bestaat er misschien geen krachtiger investeringsstimulans dan een verliesverwachting indien niet tijdig de bakens worden verzet. Dit is in de eerste plaats elementaire psychologie; voor de meeste ondernemers is winstmaximalisering bijnaak, doch de instandhouding van het bedrijf hoofdzak. Het is in de tweede plaats elementaire calculatieleer. Wanneer de onderneming aan een te hoge kostprijs dreigt ten onder te gaan, is iedere investering, die dit verlies kan beperken, zonder meer rendabel.

De toekomstige winstbelastingen spelen in deze calculatie vrijwel geen rol, als men van de pessimistische verwachting uitgaat, dat de onderneming zelfs na verliesbeperkende rationalisatie weinig kans heeft om veel *netto*-winst te maken. Wie zwoegt om in de toekomst de eindjes aan elkaar te kunnen knopen, maakt zich geen kopzorgen over toekomstige winstbelasting. Daarbij komt nog, dat het rendement van rationalisatie-investeringen van te voren vrij exact is te berekenen, in tegenstelling met de meer op fantasie gebaseerde winstverwachtingen van *expansie*-investeringen. Het feit, dat de winstverwachtingen verminderd zijn, bewijst dus hoegenaamd niet, dat er voor de gevestigde bedrijven minder mogelijkheden voor rendabele investering zijn, integendeel.

Nu is er ongetwijfeld ruimte te over voor rationalisatie.

Dit blijkt statistisch al uit de omstandigheid, dat de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de industrie nog sindsdien boven 1938 ligt, terwijl die productiviteit nu sindsdien door technische vooruitgang en betere organisatie met 25 pCt had kunnen stijgen. Men zou eens een enquête bij de efficiency-adviseurs moeten houden, om te zien hoeveel rendabele rationalisatieplannen in de bureaux gereed liggen. En deze perfectionering is hoog nodig om door een lagere kostprijs de afzetmogelijkheden te verruimen — hetgeen volgens iedereen vooraf moet gaan aan expansieplannen — en om de industrie in staat te stellen hogere reële lonen uit te betalen — hetgeen immers het doel van het bedrijfsleven is.

Ook historisch staat vast, dat iedere periode van expansie-investering gevolgd pleegt te worden door een periode van niet minder omvangrijke rationalisatie-investeringen. Dat hebben wij in 1925-1929 ook gezien; hoewel toen de verwachting zeker niet bestond, dat de winsten zouden blijven stijgen en integendeel vele ondernemers een steeds feller concurrentie voorzagen, bleef men op volle kracht investeren om efficiënt te kunnen produceren als de concurrentie zou losbarsten. Zelfs na de crisis van September 1929 bleven in de eerste tijd nog vele ondernemingen investeren, juist omdat moeilijke jaren in het verschiet lagen. Wat de investeringsdrang betreft, zie ik geen verschil tussen 1925 en 1953; het onderscheid ligt er alleen in, dat thans de winsten voor het leeuwendeel naar de fiscus verdwijnen en dus niet voor investering beschikbaar zijn.

Waar dus de daling der winstverwachtingen geen verklaring oplevert voor het ongebruikt blijven van de ruime investeringsmogelijkheden voor rationalisatie, moet de oorzaak wel in het andere vlak liggen, bij het knelpunt van het „kapitaalgebrek”, het gebrek aan financiële middelen om de investeringsplannen te verwezenlijken.

Wat de financiële positie van het bedrijfsleven betreft, beschikken wij over weinig afdoende statistische gegevens, doch de steeds voortreffelijker wordende verslagen van De Nederlandsche Bank helpen ons wel een eind op weg. Het totale bezit van gezins- en bedrijfshuishoudingen aan geld, deposito's en Schatkistpapier was in 1949 f 9,1 milliard, of 57 pCt van het nationaal inkomen tegen marktprijzen, dat toen f 16 milliard bedroeg. In 1952 bedroeg dit bezit aan liquiditeiten f 9,4 milliard of slechts 47 pCt van het huidige nationaal inkomen van f 20 milliard. Bovendien steeg in de tussentijd de schuld van het bedrijfsleven aan het bankwezen met f 0,6 milliard of 3 pCt van het nationaal inkomen. De *netto*-liquiditeit is dus heel wat minder dan 3 jaar geleden. Een ander, gebrekkiger, gegeven wijst op achteruitgang ten opzichte van 1938. Toen bedroeg de totale voorraad aan chartaal en giraal geld 46 pCt van het nationaal inkomen, en nu is dit cijfer slechts 38 pCt. Dit alles duidt er op dat het bedrijfsleven niet ruim in het geld zit.

Hierbij komt dat een steeds toenemend deel van ons bedrijfsleven uit industrie gaat bestaan, en dat de industrie een uitzonderlijk hoge liquiditeitsbehoefte heeft. Een industrieel slaapt niet rustig als hij niet een deel van zijn bedrijfskapitaal in de vorm van liquiditeiten achter de hand heeft; bankcrediet gebruikt hij alleen voor zeer

tijdelijke en aflopende behoeften. De handelaar in stapelproducten daarentegen voelt zich eerst gelukkig wanneer hij niet alleen zijn eigen kapitaal maar bovendien nog geleend geld in goederen heeft gestoken.

De handel in stapelproducten heeft dus feitelijk een negatieve liquiditeitsbehoefte (doorlopende credietbehoefte), terwijl de industrie een positieve liquiditeitsbehoefte (verlangen naar kasmiddelen, gepaard met credietvrees) heeft. En dat verschil is gemakkelijk te verklaren uit de bedrijfseconomische karakteristiek van de industrie, die door doorlopende kosten en gespecialiseerde productie op een crisis heel anders reageert dan de handel. De handelaar kan zijn voorraden inkrimpen en vrij gemakkelijk op andere producten overschakelen. Bij de industrie daarentegen nemen de voorraden in een crisis eerder toe, doordat men wegens doorlopende kosten de productie niet maar zo kan inkrimpen; en als men de kostprijs moet verlagen, vereist dat vaak grote investeringen. De verstandige industrieel heeft juist aan het einde van de opgaande conjunctuur een sterke liquiditeitsbehoefte, om zich te wapenen voor *onvrijwillige* voorraadinvestering en *noodgedwongen* investering in een eventuele depressie.

Men ervaart dan ook dat bij de voortschrijdende verschuiving van handel naar industrie het „tekort aan liquiditeit” evenals het daarmee vrijwel identiek zijnde „tekort aan risicodragend kapitaal voor het particuliere bedrijf” steeds meer het knelpunt voor de investeringen wordt.

Daarbij komt dan nog dat de liquiditeitsdrang der industrie groter wordt naarmate zij kwetsbaarder wordt door toenemende afhankelijkheid van export, en toenemende liberalisatie van de binnenlandse markt. En bij al die liquiditeitsdrang verhogende factoren komt nu nog dat de markt voor risicokapitaal volkomen is opgedroogd. Firmakapitaal is niet meer verkrijgbaar; aandelen staan genoteerd op de helft van vervangingswaarde of minder, dooreengenomen slechts weinig boven de prijzen van 1938. Deze omstandigheid doet zich tot op zekere hoogte voor bij iedere beursdepressie — welke uiteraard een daaropvolgende depressie van de investeringen pleegt te veroorzaken — maar nooit is het opdrogen van de kapitaalmarkt voor de particuliere ondernemer zo ernstig en permanent geweest als thans. Wanneer een ondernemer de indruk krijgt dat hij er onder geen enkele omstandigheid in zal kunnen slagen kapitaal aan te trekken, zelfs niet tegen slechte condities, om met zijn onderneming aan eventuele gewijzigde omstandigheden het hoofd te bieden, moet hij zich er wel op instellen dat hij zich onder alle omstandigheden met zijn reservekas en reservecredietwaardigheid kan redden. Dat kan hij slechts bereiken door nu iedere vermijdbare investering na te laten, ongeacht de winstmogelijkheden die hem daardoor ontgaan.

Het is met de liquiditeitsbehoefte van een industrieel gesteld als met de benzinebehoefte van een automobilist. Wie een weg berijdt waaraan vele tankstations liggen, kan met een gerust hart de reis aanvangen met een bijna ledige tank. Doch als men bij een traject komt waar de benzinstations ontbreken, moet men eerst een flinke reservevoorraad inslaan voordat men de volgende etappe begint.

Remedies.

Om de particuliere investeringen weer op het gewenste peil te brengen, zullen wij in de eerste plaats de liquiditeit van de industrie moeten verbeteren en haar liquiditeitsdrang moeten verzwakken. De vraag is alleen hoe dit

gedaan kan worden zonder de gevestigde sociale verhoudingen geweld aan te doen.

Het voornaamste middel om de liquiditeit der industrie te verbeteren en tegelijkertijd ook de liquiditeitsdrang der industrie te beperken, is de kapitaalmarkt voor het bedrijfsleven (de markt voor risicodragend kapitaal) weer tot leven te brengen.

Wij moeten er daarbij van uitgaan, dat de totstandgekomen inkomensnivellering niet in hoofdzaak ongedaan kan worden gemaakt. Dit betekent dat het er vooral slecht blijft uitzien voor de omvang der besparingen uit hoge inkomens, die vroeger de bron vormden voor *persoonlijke* kapitaalverschaffing aan firma's en besloten n.v.'s. Daartegenover komt nu een groter deel der besparingen uit lagere inkomens en die komen grotendeels terecht bij personen en lichamen, zoals institutionele beleggers en beleggingsmaatschappijen, die een *koelzakelijke* kapitaalbelegging nastreven. Aan de aanbodzijde van de kapitaalmarkt wordt deze markt steeds meer beheerst door beleggers die nuchter én voorzichtig risico en rendement afwegen, in plaats van zich door persoonlijke banden, sympathie en ondernemingslust te laten leiden. De collectieve belegger is een typisch hoog-kapitalistische bloem, zonder hart, maar met een rekenmachine.

De veranderingen aan de vraagzijde van de kapitaalmarkt gaan in één enkel opzicht in dezelfde richting. Het deel der industrie dat door zijn omvang boven de minimum-eisen voor de publieke vennootschap is uitgegroeid, wordt groter. Toch komt nog slechts ongeveer de helft van de industrie voor publieke financiering in aanmerking. Niet meer dan 30 pCt der industriële werknemers werkt in bedrijven van 500 man of meer.

Wat deze helft betreft, die voor de publieke vennootschap in aanmerking komt, is financiering op de gewijzigde kapitaalmarkt in beginsel mogelijk, mits enige beletselen worden opgeruimd en het aandeel qua rendement en risico voldoende aantrekkelijk wordt gemaakt voor de kleine en de collectieve beleggers. Ongelukkigerwijs is echter het aandeel in de laatste jaren zeer gedegradeerd, en dat juist in een tijdsbestek waarin de rationalistische belegger de overhand krijgt.

Deze degradatie van het aandeel heeft twee oorzaken: het belastingstelsel en de overdreven zelffinanciering.

Hoe dwaas de vennootschapsbelasting op uitgekeerde winst werkt, beseft men nauwelijks. Als een vennootschap 50 pCt van haar winst uitkeert, bedraagt de vennootschapsbelasting 100 pCt van de achtergehouden winst. Keert zij 60 pCt der winst uit, dan bedraagt deze belasting zelfs 125 pCt van de ingehouden winst. Dit stelsel is niet anders dan een progressieve straf op winstuitkering.

Gegeven de zware belastingdruk, welke op de gehele natie rust, kan geen inkomenscategorie van belasting worden vrijgesteld. Het is logisch en rechtvaardig, uitgekeerde bedrijfswinsten bij de dividendontvangers als inkomen te belasten en niet-uitgekeerde winsten bij de onderneming te belasten. Doch het is onjuist — en op de duur eenvoudigweg niet vol te houden — de onderneming bovendien nog eens belasting te laten betalen over aan aandeelhouders overgedragen winst.

Over de remedie kunnen wij kort zijn: die is, de uitgekeerde dividenden van de belastbare vennootschaps-winst af te trekken. Als men er van uitgaat, dat de industrie moet expanderen en met aandelen moet worden gefinancierd, is de uitkering van dividend evenzeer een primaire levensvoorwaarde als de uitbetaling van loon. Dit betekent natuurlijk een offer voor de fiscus van

beperkte omvang, doch geen onredelijk offer. En de kans bestaat, dat dit offer meer dan goed wordt gemaakt door de voordelen, welke het Rijk uit inkomstenbelasting op hogere dividenden zou trekken en indirect uit de opleving van investeringen als aandelenemissies weer mogelijk werden. Het werkelijke offer wordt nog geringer als men bedenkt, dat het Rijk op het punt staat van de institutionele beleggers geld te lenen en daarvoor rente te betalen, om hen aan een belegging te helpen, terwijl de kas van het Rijk ruim gevuld is. Deze „werkverschaffing” aan braakliggende besparingen kost het Rijk geld, en het is veel voordeliger die besparingen hun eigen inkomen te laten verdienen in belegging in investerende bedrijven.

Deze wijziging in het belastingstelsel zou het de ondernemingen ook gemakkelijker maken van het stelsel van de overdreven zelffinanciering af te stappen. Tegen een beperkte zelffinanciering van bijv. de helft der overwinst zal geen aandeelhouder bezwaar mogen maken, doch wanneer het leeuwendeel van de winsten aan de individuele beschikking der aandeelhouders wordt onttrokken, worden statuering en prospectussen een farce en het aandeel een lege dop, waarvoor de aandeelhouder bedanken moet. Als de zelffinanciering der ondernemingen beperkt wordt, zal daardoor de zelffinanciering van de aandelenmarkt in betekenis toenemen. Van de hogere uit te keren dividenden zal een deel worden geherinvesteerd in de bedrijven, die volgens het oordeel der kapitaalmarkt daarvoor het meeste vooruitzicht bieden.

Men moet kiezen of delen. Wie publieke financiering vraagt, moet zich in de zelffinanciering grote beperkingen opleggen.

Voor de helft der industrie, die door haar kleinere afmetingen op besloten vennootschappen en de firmavorm is aangewezen, liggen de problemen iets anders. Deze ondernemingen blijven voornamelijk aangewezen op versterking van het familiekapitaal uit de bedrijfs-winsten. Dit familie-inkomen moet uiteraard ook aan de belastingen bijdragen. Een flinke en redelijke verlichting zou de hiervoren bepleite belastingwijziging ook voor de familievennootschappen meebrengen. Om praktisch mogelijk te maken, dat er van die dividenden na vermogens- en inkomstenbelasting nog iets overblijft om opnieuw in het bedrijf gestoken te worden, zou ik voorts willen bepleiten, dat dividenden in de vorm van bonusaandelen niet zwaarder worden belast met inkomstenbelasting dan

lett.

7 (

AUSTIN

spaart

kilometer na

kilometer geld

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.

140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

tot het percentage van de vennootschapsbelasting, dus 40 à 50 pCt, alles in de geest van de huidige herkapitalisatiewet. Het voordeel is, dat dan in feite de winst-nabestanding toch in het bedrijf blijft, terwijl de vennootschap door de uitreiking van aandelen — waarop dividendverplichtingen rusten — aan de aandeelhouders een compensatie geeft voor het offer, dat zij voor de ontwikkeling van het bedrijf brengen.

Voor firma's zou de oplossing in gelijke richting moeten worden gezocht, door hen in fiscaal opzicht als vennootschappen te behandelen. Dit betekent, dat het marginale tarief op de bedrijfswinsten belangrijk verlaagd zou worden tot 40 à 50 pCt, inplaats van thans 70 à 80 pCt. Of die tariefsverlaging voor de Schatkist nadelig zou zijn, is nog te bezien. Het is in ieder geval wel zeker, dat de hoge marginale tarieven een schadelijke invloed op de belastbare winsten uitoefenen, doordat zij een verspilling van inkomsten in vermijdbare „onkosten” en onproductieve „investeringen” in de hand werken.

Het lijkt mij, dat langs deze globaal aangewezen wegen de kapitaalvoorziening van het bedrijfsleven aanzienlijk bevorderd kan worden, door redelijke verbeteringen van het belastingstelsel, waarvan niemand het slachtoffer wordt. En waarvan het de vraag is, of zij per saldo aan de Schatkist veel geld zullen kosten, als zij tijdig worden ingevoerd voordat het bedrijfsleven in een depressie is gedompeld. Indien aldus gelijktijdig de liquiditeit van de industrie wordt versterkt en de liquiditeitsdrang wordt verzwakt door de verbetering der kapitaalmarkt, zal de natuurlijke investeringslust van de ondernemers weer tot gelding komen.

Overveen.

Dr F. W. C. BLOM.

bnc

De afwikkeling der watersnoodschade

Onmiddellijk nadat de noodlottige stormvloed ons land geteisterd had, heeft de Overheid maatregelen getroffen om tot een snelle regeling van de schaden te geraken.

Het lag voor de hand dat daarbij gebruik gemaakt zou worden van de diensten, die op het terrein van de oorlogsschade werkzaam geweest waren en daarmee een ruime ervaring hadden opgedaan. De categorieën watersnoodschaden vertoonden een duidelijke overeenkomst met die van de oorlogsschaden en buitendien waren de kernen van de organisaties, belast met de vaststelling der oorlogsschaden, nog aanwezig. De laatstgenoemde omstandigheid maakte het mogelijk snel te handelen en de thans allerwegen bekende Rampschadebureaux in het getroffen gebied spoedig te bezetten met een ervaren staf van personeel en, hetzij door tijdelijke detachering van ambtenaren uit de niet-getroffen gebieden, hetzij door terug-

roeping van vroegere medewerkers, de nodige armsglag te verkrijgen. Zo konden reeds op 7 Februari 1953, een week na de ramp, de werkzaamheden van de drie ter zake competente diensten, t.w. van de Ministeries van Financiën, Landbouw Visserij en Voedselvoorziening en Wederopbouw en Volkshuisvesting, een aanvang nemen.

Nu het schaderegelende orgaan van het laatstgenoemde Ministerie op 30 Juni jl. de opnemings van de herstelbare schade aan gebouwd onroerend goed in de „droge” gebieden in feite voltooid heeft, kan het zin hebben in dit artikel iets te zeggen over de gevolge werkwijze en de verkregen resultaten.

Geleerd door de ervaring, opgedaan bij de behandeling der oorlogsschadegevallen, is bij de opstelling van de aangifteformulieren de uiterste eenvoud betracht. De door de watersnood getroffen werden dan ook niet ge-

vraagt een specificatie der schade (bron van veel misverstand!) in te dienen. Een eenvoudige vermelding dat men in een bepaalde rubriek, t.w. onroerend goed, bedrijfsuitrusting en/of voorraden, huisraad of schepen, schade had geleden, was voldoende. Daarmede werd voor de vaststelling van de schade het zwaartepunt verlegd naar het plaatselijk onderzoek door de Rijksdeskundigen. Wanneer, om bij het gebouwd onroerend goed te blijven, in volgorde van het droogvallen van het geïnundeerde gebied, de schattingen verricht waren en door het Rampschadebureau een controle op eenheidsprijzen en berekeningen had plaatsgevonden, werden de betrokkenen, onder mededeling van het bedrag der geschatte schade, opgeroepen om ter zitting van het Rampschadebureau zich uit te spreken over dit bedrag. De oproeptermijn voor deze zittingen, die in vele gevallen om de bevolking te gerieven ook 's avonds gehouden werden, was dusdanig, dat de betrokkenen gelegenheid kregen vooraf met hun aannemers/uitvoerders van het herstelwerk overleg te plegen. Het was zodoende mogelijk in een groot aantal gevallen onmiddellijk of na enig overleg en her-taxatie, een accoord te bereiken. Dit blijkt uit het feit, dat met het totaal aantal tot 30 Juni jl. ter zitting verschenen getroffen, in de schaderubriek tot f 1.000 in 93,5 pCt; in de rubriek f 1.000 tot f 3.000 in 92,2 pCt en in de rubriek boven f 3.000 in 84,7 pCt der gevallen overeenstemming werd bereikt.

Het spreekt vanzelf, dat deze wijze van behandeling niet prejudiciëerde op de schadevergoedingsregeling als zodanig, waaromtrent men, zeker vóór het verschijnen van het Ontwerp van Wet op de Watersnoodschade 1953, in het onzekere verkeerde. De bedoeling zat echter voor, als sluitstuk van de eenvoudige methode van aangifte, een vergelijk te treffen over de hoogte van het schadebedrag en daarmee allerlei moeilijkheden en complicaties, die de administratie bij de afdoening der oorlogschaden had ondervonden, te vermijden. Buitendien kon de in het leven geroepen voorschotregeling hier onmiddellijk bij aansluiten. Direct na de ramp werd van regeringswege in uitzicht gesteld, dat, afgezien van een franchise van f 50, de schade tot f 1.000 integraal zou worden vergoed. Tot dit bedrag zouden betalingen van rijkswege geschieden, welke bij het voorhands ontbreken van de wettelijke regelingen der watersnoodschade het karakter van een voorschot zouden hebben. Bij de voortgaande behandeling zijn in de schadegroepen van f 1.000 tot f 3.000 en van f 3.000 en daarboven, de in het inmiddels verschenen Ontwerp van Wet aangehouden bijdragepercentages, resp. van 75 pCt en 60 pCt voor de voorschotten in aanmerking genomen. Het is in dit verband minder juist van voorschotten in de eigenlijke zin te spreken. Omdat de Overheid, vooruit lopende op de desbetreffende wetsbepalingen, de zekerheid wilde hebben dat de beschikbaar gestelde bedragen ook metterdaad in de sector van het onroerend goed zouden worden besteed, zijn de betalingen, afgezien van de nodige soepelheid ingeval de eigenaren in moeilijkheden dreigden te geraken, in het algemeen eerst geschied na voltooid herstel. Voor de beoordeling hiervan werd (wordt) afgegaan op de verklaringen van de gemeentelijke technische diensten, die een summier controle op dit herstel houden.

De op 1 Juli jl. verkregen uitkomsten, die betrekking hebben op de in particulier bezit zijnde panden, zien er als volgt uit. (Zie tabel rechterkolom).

Bij het onvolledige beeld, dat Zeeland noodzakelijkerwijze vertoont, is een analyse van de cijfers praematuur.

In ieder geval wordt bevestigd, dat van de eigenlijke

provincie	tot f 1.000		tot f 3.000		boven f 3.000		beta-lingen
	aantal aangiften	schade-bedrag in f	aantal aangiften	schade-bedrag in f	aantal aangiften	schade-bedrag in f	
Zuid-Holland	13.337	4.016.978	2.052	3.379.996	808	7.104.193	808.668
Zeeland ¹⁾	4.206	1.462.448	1.048	1.765.121	392	2.365.256	261.858
Noord-Brab.	3.919	1.392.267	885	1.497.681	343	2.354.518	706.070
Noord-Holl.	13	3.370	3	5.124	5	99.840	7.876
Gelderland	18	7.029	5	9.069	—	—	—
Friesland	7	2.577	—	—	—	—	—
Totaal	21.500	6.884.669	3.993	6.656.991	1.548	11.923.807	1.784.472

¹⁾ Met uitzondering van de polder Kruiningen en Schouwen en Duiveland.

„schadeprovincies” Noord-Brabant, wat de schade aan herstelbaar onroerend goed betreft, de minst zwaar getroffen provincie is. Zuid-Holland zal vermoedelijk het hoogste aantal schadegevallen opleveren, zij het dat het aantal lichte schadegevallen (tot f 1.000) daar zeer groot is, hetgeen mede het gevolg is van de vrij kortstondige onderwaterzetting.

Een beschouwing van de gemiddelden van de verschillende schadegroepen doet zien, dat in de drie „schadeprovincies” de cijfers als volgt zijn.

	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant
in de groep tot f 1.000	f 301	f 348	f 355
in de groep van f 1.000 tot f 3.000	f 1.647	f 1.696	f 1.692
in de groep boven f 3.000	f 8.803	f 6.034	f 8.864

Een merkwaardige overeenstemming, die alleen verbroken wordt door het verschil voor Zuid-Holland van de schadegroep boven f 3.000, veroorzaakt door een aantal grotere posten. Men zou het gewogen gemiddelde hier op iets minder dan f 6.000 moeten stellen.

Hoewel verwacht mag worden, dat ook voor de „droge” gebieden het aantal aangiften nog wel wat zal stijgen, omdat de aangiftetermijn nog in geen enkel gebied gesloten is, zal naar alle waarschijnlijkheid het totale beeld niet belangrijk meer gewijzigd worden. De voorlopige uitkomsten blijven nogal ruim onder de destijds gedane schattingen, die grotendeels steunden op waarnemingen tijdens het onderwaterstaan, toen het geheel nog onoverzichtelijk was. Om deze laatste reden lijkt het ook voorbarig reeds thans conclusies te trekken omtrent de uiteindelijke totale schade, zulks bijzonder vanwege de toestand op Schouwen en Duiveland. Er moet rekening mee gehouden worden, dat vanwege de lange duur der inundatie, aldaar relatief en absoluut gezien veel meer onroerend goed ernstig beschadigd zal zijn of prijsgegeven zal moeten worden dan in enig gebied van de andere provincies.

Het betrekkelijk geringe bedrag aan betalingen, dat in volgorde van de drie genoemde provincies resp. 5,5 pCt, 4,7 pCt en 13,4 pCt van de schadebedragen en resp. 7,3 pCt, 5,9 pCt en 17,1 pCt van de verplichtingen van het Rijk volgens het Ontwerp van Wet vertegenwoordigt, is een onbetrouwbare maatstaf voor de mate waarin het herstel voltooid of aangevangen is. Plaatselijke onderzoeken wijzen uit, dat deze percentages in feite belangrijk hoger zijn. Toch blijft de vrees bestaan, dat het streven van de Regering om door doeltreffende maatregelen de financiële basis voor het herstel spoedig te leggen en daarmee een krachtige stimulans aan het herstel te geven, zodat dit mogelijk vóór de winterperiode 1953/54 voltooid zou zijn, niet beloofd zal worden. In sommige gebieden zijn nl. de plaatselijke arbeidskrachten niet in staat het zware herstel op korte termijn uit te voeren, terwijl men, ondanks de geboden mogelijkheid van subsidiëring in geval van tewerkstelling van arbeiders van elders wegens de extra kosten daaraan verbonden, veelal

niet bereid is het herstel aan „vreemde” aannemers op te dragen.

Anders dan bij de behandeling van de oorlogsschadegevallen, toen de vooruitzichten voor het definitieve herstel beperkt waren, zal het bedrag, dat het Rijk thans moet vergoeden voor de zgn. schade-voorkomende of schade-beperkende maatregelen aan gebouwd onroerend goed, gering blijken te zijn. De vergoedingen beperken zich veelal tot vrij geringe kosten voor het zgn. stempelen van daken, zolderingen, e.d., welke in de schadebedragen als boven vermeld zijn opgenomen.

Hoewel het buiten het kader van dit artikel valt, is nog op te merken dat bij het onderzoek naar de schadegevallen eveneens vastgesteld is, welke in particulier bezit zijnde panden verwoest zijn, of zo zwaar beschadigd dat zij in

feite als verwoest moeten worden beschouwd. Daarvoor is voorlopig de maatstaf gehanteerd, welke ook bij de oorlogsschade gegolden heeft, nl. een beschadigingspercentage van meer dan 75. De aantallen zijn voor Zuid-Holland, Zeeland (gedeeltelijk) en Noord-Brabant resp. 430, 264 en 259, totaal 953. Bovendien zijn in dezelfde volgorde 36, 47 en 33, totaal 116 boerderijgevallen aangetroffen, die verwoest zijn of waarvan de voorziening zware boerderij-technische eisen stelt.

De invloed van verzekeringen op de toekomstige bijdragen in de watersnoodschade is, mede door het ontbreken van de uitkeringsbedragen der verzekeringmaatschappijen, nog niet te berekenen. De indruk bestaat, dat deze wat de particuliere eigendommen betreft beperkt zal zijn.

Rotterdam.

J. W. VAN BORSELEN.

Europese samenwerking op statistisch gebied

In het kader van de voortschrijdende integratie van Europa groeit de behoefte aan integratie van de verschillende nationale statistieken. Het integratieproces op economisch en sociaal gebied is in hoge mate afhankelijk van het beschikbaar zijn van een goede statistische documentatie als basis voor de sociale en economische research en planning. De nationale statistieken moeten niet alleen onderling vergelijkbaar zijn, maar zij moeten ook alle passen in een algemeen kader.

De internationale samenwerking op statistisch gebied is momenteel van tweeërlei aard.

In de eerste plaats wordt op wereldbasis ernstig gestreefd naar coördinatie van statistische methoden, begrippen en classificaties. Zo zijn de Statistische Commissie van de Verenigde Naties en vooral het Statistisch Bureau van dit lichaam in het bijzonder diligent op het stuk der economische statistieken, terwijl van die zijde in samenwerking met de Bevolkingscommissie en de Afdeling Bevolking van de Verenigde Naties uitvoerige richtlijnen zijn uitgegaan met betrekking tot de volkstellingen en de bevolkingsstatistiek. De Landbouw- en Voedselorganisatie stelde richtlijnen op voor de 10-jaarlijkse landbouw telling, terwijl het Internationale Arbeidsbureau reeds vele jaren actief is ten aanzien van de sociale statistieken: statistieken van werkloosheid, loon en arbeidsduur, kosten van levensonderhoud, migratie en beroepsclassificaties.

De Wereldgezondheidsorganisatie streeft naar verbetering van de gezondheids- en sterftestatistieken en herzielt elke 10 jaar de internationale classificatie van ziekten en oorzaken van de dood. De UNESCO heeft een begin gemaakt met normalisatie van de begrippen der onderwijsstatistieken en rekent in het algemeen de culturele statistieken tot haar terrein. De ICAO deed goed werk voor de luchtvaartstatistieken en het International Monetary Fund gaf welomschreven voorschriften voor de samenstelling van betalingsbalansen.

De arbeid van statistische coördinatie, die voorheen geheel in handen lag van het Internationaal Statistisch Instituut, is thans verdeeld over de Verenigde Naties en de verschillende Gespecialiseerde Lichamen.

Alle internationale organismen hebben hun eigen statistische afdeling en rekenen de statistische coördinatie van de op hun terrein liggende statistiek tot een zeer essentieel deel van hun taak.

Naast deze activiteiten, welke zich in beginsel over de gehele wereld uitstrekken, wordt er in regionaal verband

aan de statistische coördinatie gewerkt. De E.C.E., de O.E.E.C., het Vijflandenpact, de Benelux enz., al deze organisaties bewegen zich ook op statistisch gebied en trachten elk op eigen terrein de vergelijkbaarheid der statistieken te bevorderen, terwijl vele door middel van vragenlijsten aan de nationale ministeries hun statistische documentatie trachten op te bouwen. Binnen de E.C.E. en de O.E.E.C. zijn er nog tal van afzonderlijke commissies met sub-commissie of werkgroepen, die zich op statistisch gebied bewegen, met als gevolg, dat vaak in hoogste instantie beslissingen te dien aanzien worden genomen door niet-statistici en zelfs vaak zonder overleg met statistici. Daar is nu de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, welke uiteraard op statistisch gebied zeer geïnteresseerd is, nog bijgekomen. Te Luxemburg ontplooit men op dit gebied een bijzondere energie. Zo juist verscheen er reeds een Statistisch Handboek van de Gemeenschap.

Deze ontwikkeling op regionaal gebied vervult verschillende nationale bureau's voor statistiek met zorg. Bij de vraagstukken op het gebied van de nationale organisatie der statistiek wint de mening veld, dat bij de keuze tussen centralisatie en functionele decentralisatie van de statistiek de oplossing ligt in centralisatie van de verzamelende statistiek en decentralisatie bij de verschillende beleidsorganen van de statistische research, welke op de statistische documentatie wordt gebaseerd. Ook in het internationale vlak verdient het daarom aanbeveling de coördinatiewerkzaamheden en het verzamelen van vergelijkbare statistische gegevens niet te doen geschieden bij de afzonderlijke beleidsorganen, doch deze arbeid zoveel mogelijk te concentreren, teneinde door een zo efficiënt mogelijke werkwijze dubbelure te voorkomen en in een streng objectieve sfeer bijzondere aandacht te schenken aan de integratie der statistieken. De algemene interdependentie der verschillende verschijnselen in het economische en sociale leven dwingt immers tot de opstelling van een totaalbeeld, waarvan elke statistiek een integrerend deel uitmaakt. Zo zijn de moderne Nationale Rekeningen als een poging te beschouwen om, althans voor het economisch beleid, een totaalbeeld te creëren, dat als uitgangspunt kan dienen voor verdere economische en econometrische research. Aan de opstelling van richtlijnen op dit gebied is zowel door het Statistisch Bureau der Verenigde Naties (Derksen) als door de O.E.E.C. (Stone) reeds veel aandacht geschonken, maar deze arbeid

is vruchteloos, wanneer niet ook het cijfermateriaal, dat in zulke rekeningen wordt bijeengebracht, naar homogene beginselen is opgebouwd.

Een belangrijke stap in de goede richting zijn de vergaderingen van Europese statistici in het kader van de E.C.E., doch juist daar bleek het bezwaar, dat men zich niet op het terrein van de Gespecialiseerde Lichamen mocht begeven en dus urgente vraagstukken als bijv. de indexcijfers van de kosten van levensonderhoud niet mocht bespreken. Slechts hetgeen in de Statistische Commissie van de Verenigde Naties aan de orde was geweest kwam voor behandeling in aanmerking. De frequentie van deze bijeenkomsten was tot dusverre bovendien te gering en men bleef ingesteld op de coördinatie op wereldniveau, waarbij specifieke Europese belangen slechts terloops ter sprake komen. De beperking van het terrein verhinderde bovendien in hoge mate de noodzakelijke integratie in het totaalbeeld. Telkens stuit men op grenzen van taakafbakening der internationale beleidsorganen. Er bestaat bijvoorbeeld zeer sterk behoefte aan een gezamenlijke behandeling van verschillende statistische problemen op agrarisch, industrieel en handelsgebied, welke op uniforme wijze dienen te worden opgelost. Men denke bijv. aan de productie-indices, prijsindices en omzetindices, welke voor de Nationale Rekeningen van zo bijzonder belang zijn. Indien men in elke sector eigen oplossingen zoekt, worden de internationaal gecoördineerde statistieken nooit goede bouwstenen voor het totaalbeeld, dat uiteindelijk met de statistische waarneming beoogd wordt. Juist in regionaal verband wreekt zich dit nu men voor het Europese beleid cijfermatig inzicht in de *algemene situatie* niet meer kan missen. In kleiner verband is reeds een *autonome* samenwerking op statistisch gebied groeiende, zowel in de Benelux- als in de Scandinavische landen, zodat deze vorm in het interregionale kader geenszins vreemd is.

* * *

Deze reeks van problemen heeft nu de bijzondere aandacht gehad van de Derde Regionale Conferentie van Europese Statistici, welke van 15-19 Juni jl. te Genève werd gehouden. Zij werd bijgewoond door vertegenwoordigers van België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Verenigde Staten, West-Duitsland, Joegoslavië, Zweden en Zwitserland. Verder waren er statistici van de Verenigde Naties, de Gespecialiseerde Lichamen, de O.E.E.C. en de Raad van Europa.

Op deze vergadering is besloten tot een blijvende samenwerking van de leiders der Europese statistische diensten in een lichaam, dat bekend zal staan als de *Conferentie van Europese Statistici* en dat zal werken onder de auspiciën van de Verenigde Naties. Het doel van deze Conferentie is:

1. de verbetering van de nationale statistieken en haar internationale vergelijkbaarheid met inachtneming van de aanbevelingen van de Statistische Commissie der Verenigde Naties, de Gespecialiseerde Lichamen en — voor zoveel nodig — andere bevoegde lichamen;

2. de bevordering van een goede coördinatie van de statistische werkzaamheden in Europa van internationale lichamen, teneinde een grotere uniformiteit in methoden en definities te bereiken en de lasten voor de nationale statistische diensten tot een minimum te beperken.

Leden van de Conferentie zijn de directeurs van de statistische diensten van alle landen, die deelnemen aan het werk van de Economische Commissie voor Europa.

De leiders van het statistisch werk in de Verenigde Naties en de E.C.E. zullen bij alle werk betrokken worden en die van andere internationale lichamen naarmate dit nodig blijkt.

De Conferentie zal een centrum zijn van onderlinge gedachtenwisseling en raadpleging omtrent alle statistische onderwerpen, die voor de leden en deelnemende organisaties van belang zijn.

Het is niet de bedoeling, dat de Conferentie het gehele coördinatiewerk *zelf* zal verrichten. Indien dit nodig blijkt, zal zij stellig zelf werkgroepen in het leven roepen. Maar waar er bevoegde nationale en internationale lichamen zijn, die bepaalde studies kunnen opnemen, zal zij zich vóór alles tot deze om medewerking wenden. Zij zal dus het Internationaal Arbeidsbureau te hulp roepen, indien de vraagstukken liggen op het terrein der loonstatistieken of die van de kosten van levensonderhoud, en de F.A.O. wanneer landbouwstatistieken in het geding zijn, terwijl zij gaarne zal zien, dat de O.E.E.C. het werk op het terrein der Nationale Rekeningen voortzet.

De Conferentie heeft zich echter wel voorbehouden de resultaten van zulke studies te onderzoeken en zich bezig te houden met de praktische doorvoering der daarin vervatte voorstellen. Zij stelt zich voor een geregeld contact te onderhouden met de statistische diensten van de internationale organisaties betreffende hun werkzaamheden, met name ook omtrent de voorbereiding van statistische vragenlijsten.

Een ander belangrijk aspect van de werkzaamheden van de Conferentie zal het volgende zijn. Van de Statistische Commissie van de Verenigde Naties gaan geregeld aanbevelingen uit op het stuk van de statistische methodiek. Ditzelfde geldt met betrekking tot de Gespecialiseerde Lichamen. Te weinig werd er evenwel tot nu toe op toegezien of en in hoeverre deze aanbevelingen nu ook in de praktijk worden gevolgd. Het nieuwe lichaam zal het tot zijn taak rekenen zich geregeld op de hoogte te stellen van de toepassing der internationale aanbevelingen in Europese landen. Mocht het blijken, dat deze toepassing niet plaatsvindt, dan zal het zich rekenschap geven van de bezwaren, welke de realisatie der verschillende aanbevelingen in Europa ontmoet.

Trouwens, ook bij de voorbereiding van zulke aanbevelingen zal de Conferentie een belangrijke rol kunnen spelen. Zo zullen de Europese leden van de Statistische Commissie der Verenigde Naties thans gelegenheid vinden zich met hun Europese collega's tevoren te beraden omtrent de onderwerpen, welke in deze Commissie aan de orde zullen worden gesteld.

Het is de bedoeling, dat de leden van de Conferentie ten minste éénmaal per jaar, namelijk in Mei of Juni, zullen samenkomen. Buitengewone vergaderingen zullen echter ook mogelijk zijn.

Het doorlopende werk van de Conferentie staat onder leiding van een voorzitter en twee vice-voorzitters, die voor twee jaar worden gekozen en die een „Bureau” zullen vormen. De voorzitter is na twee jaren niet herkiesbaar. Voor de eerste maal is als voorzitter de schrijver van dit artikel aangewezen, terwijl de heren F. L. Closon (Frankrijk) en H. Campion (Groot-Brittannië) tot vice-voorzitters zijn gekozen.

Voor het welslagen van deze poging tot het scheppen van orde op statistisch gebied in Europa zal een goede staf van primair belang zijn. Aangenomen mag worden, dat binnenkort te Genève een tweetal competente statistici voor het dagelijkse werk beschikbaar zal zijn.

De Europese statistici zien met grote verwachting naar

het nieuw gecreëerde lichaam. Of het inderdaad zal kunnen bijdragen tot oplossing, dan wel vermindering van de hierboven aangeduide problemen, zal in zeer belangrijke mate afhangen van de welwillende medewerking van de internationale organisaties, welke op het ogenblik in Europa op statistisch gebied werkzaam zijn. Ik hoop, dat de Conferentie er in zal slagen op haar terrein een

voldoende mate van gezag te verwerven. Bevoegdheden om dwingend, ordenend in te grijpen heeft zij echter niet. Zij zal haar plaats moeten verwerven door de redelijkheid en het wetenschappelijk gehalte van haar voorstellen en door haar actieve bijdrage tot de opbouw van de Europese gemeenschap.

's-Gravenhage.

Dr Ph. J. IDENBURG.

De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij

Evenals vorig jaar ¹⁾ heb ik mij gewaagd aan het samenstellen van een geconsolideerde balans van een negental rederijen, welke per 31 December 1952 samen 74 pCt der bruto-registertonnage van de Nederlandse koopvaardijvloot, exclusief tankers in eigendom bij oliemaatschappijen, troepenschepen, coasters beneden 500 B.R.T., exploiteerden.

In de jaarverslagen dezer rederijen wordt unaniem verklaard, dat het jaar 1952 een zeer gunstig jaar voor de scheepvaart is geweest. De directies waarschuwen er evenwel voor, dat het jaar 1952 een exceptie is en dat de aandeelhouders er rekening mee zullen moeten houden, dat in de toekomstige jaren niet zulke rooskleurige cijfers zullen kunnen worden voorgelegd. Dat de cijfers over 1952 inderdaad rooskleurig waren, blijkt uit onderstaande geconsolideerde balans.

Geconsolideerde balans (in duizenden guldens)

	per 31 Dec. 1951	per 31 Dec. 1952	Toeneming	Afneming
Activa				
Vloot (boekwaarde)	427.388	427.526	138	
Schepen in aanbouw	73.233	139.788	66.555	
Etablissements, voorra-				
den, enz.	82.928	95.266	12.338	
Deelnemingen	54.738	55.847	1.109	
Geldmiddelen	530.198	646.224	116.026	
Overige vorderingen	245.263	209.107		36.156
Totaal	1.413.748	1.573.758	196.166	36.156
Passiva				
Aandelenkapitaal	251.710	276.854	25.144	
Statutaire of alg. reserve	60.312	95.904	35.592	
Res. div. belangen e.d.	100.583	96.698		3.885
Res. vlootvernieuwing	333.881	425.083	91.202	
Reserve per. survey & rep.	38.022	37.226		796
Assurantiereserve	50.507	58.892	8.385	
Overige reserves	81.812	70.868		10.944
Hypotheek o/g	53.303	45.570		7.733
Overige schulden	443.618	466.663	23.045	
Totaal	1.413.748	1.573.758	183.368	23.358

De gegevens voor deze balans zijn samengesteld aan de hand van de jaarverslagen der negen betrokken rederijen; de cijfers worden weergegeven onder hetzelfde voorbehoud als gemaakt in mijn vorig artikel betrekking hebbende op het jaar 1951, namelijk, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat bedragen, welker inhoud niet volkomen identiek is, bij elkaar zijn opgeteld en in de geconsolideerde balans onder één hoofd zijn gegroepeerd. De fout, die hierdoor gemaakt zou kunnen worden, is evenwel niet van invloed op de hiernavolgende conclusies.

De geconsolideerde balanscijfers geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Vloot.

Evenals vorig jaar wordt in het jaarverslag van Van Nievelt, Goudriaan & Co's Stoomvaartmaatschappij N.V. géén verkrijgingswaarde vermeld en wordt volstaan met aan te geven, dat de afschrijvingen „voldoende” waren.

De verkrijgingswaarde van de vloot der overige 8 maat-

schappijen, samen behorend 70 pCt der Nederlandse koopvaardijvloot (boven 500 B.R.T. en exclusief tankers van oliemaatschappijen), bedraagt:

per 31 December 1952	f 1.189.774.000
hierop is afgeschreven	„ 772.248.000
boekwaarde per 31 December 1952	f 417.526.000

Per 31 December 1951 bedroeg de boekwaarde f 417.389.000, zodat in feite hetgeen in 1952 is afgeschreven gecompenseerd is door de waarde van nieuwe aan de vloot toegevoegde schepen minus de verkochte schepen. De bruto-tonnage, welke per saldo aan de vloot der negen rederijen werd toegevoegd, bedraagt circa 85.000 B.R.T., waaronder o.a. het s.s. „Maasdam” van de H.A.L., de schepen „Straat Banka” en „Tjibantjet” van de K.J.C.P.L., het s.s. „Amerskerk” van de V.N.S. en het m.s. „Wonosari” van de K.R.L.

Evenals in mijn artikel over het jaar 1951 is betoogd, is de boekwaarde van de Nederlandse koopvaardijvloot ook per 31 December 1952 laag te noemen.

Hoewel het totaal van de afschrijvingen dezer negen rederijen ongetwijfeld meer dan voldoende is, is het nog de vraag of daaronder niet een of meer rederijen zijn, wier afschrijvingen als „onvoldoende” zijn aan te merken.

De afschrijvingen per 31 December 1952, uitgedrukt in een percentage van de verkrijgingswaarde, variëren van 38 tot 78 pCt, namelijk:

V.N.S.	38,3
Van Ommeren	40,0
K.J.C.P.L.	59,8
K.P.M.	64,4
S.M.N.	68,5
K.N.S.M.	71,0
H.A.L.	75,8
K.R.L.	78,1

Opvallend is, dat slechts twee rederijen, namelijk de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd en de Koninklijke Paketvaart Mij, de juiste weg bewandelen en in de toelichting op hun balans vermelden, dat de afschrijving geschiedt op basis van de *vervangingswaarde*. De overige 7 rederijen vermelden niets ten aanzien van het door hen gevolgde afschrijvingssysteem.

Indien men de reserves voor vlootvernieuwing, welke in totaal f 425 mln belopen en in feite niets anders voorstellen dan een extra afschrijving, bij de hierboven vermelde afschrijvingen optelt, komt men tot de volgende percentages:

V.N.S.	88
Van Ommeren	96
K.J.C.P.L.	86
K.P.M.	92
S.M.N.	120
K.N.S.M.	109
H.A.L.	104
K.R.L.	97

Drie maatschappijen, te weten de S.M.N., K.N.S.M. en H.A.L., hebben meer afgeschreven, respectievelijk als zodanig gereserveerd, dan de verkrijgingswaarde van hun vloot heeft bedragen.

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 5 November 1952.

Liquiditeit.

De liquiditeit der negen in beschouwing genomen rederijen is enorm toegenomen, hetgeen onder andere blijkt uit een vergelijking van de balanspost „Geldmiddelen”.

	in duizenden guldens		
	per 31 Dec. 1951	per 31 Dec. 1952	Toeneming
Kas, bankiers en kassiers	147.624	182.932	35.308
Schatkistpapier	131.610	149.217	17.607
Geldleningen aan provincies, gemeenten e.d.	30.676	97.013	66.337
Geldleningen à deposito, kasgeld- en daggeldleningen	159.334	155.022	-4.312
Effecten	60.954	62.040	1.086
	530.198	646.224	116.026

Deze toeneming van geldmiddelen is in grove trekken als volgt ontstaan:

interest en opbrengst exploitatie-rekening, vóór afschrijvingen en inclusief interest en opbrengst verkoop schepen	f 286 mln
vergroting aandelenkapitaal	„ 25 „
	f 311 mln
gebruikt voor:	
investering vloot	f 118 mln
investering etablissement, e.d.	„ 19 „
aflossing hypotheek o/g	„ 8 „
betaling op schepen in aanbouw	„ 67 „
saldo vorderingen/schulden (inclusief winstuitkeringen)	„ -17 „
	„ 195 „
toeneming kasmiddelen	f 116 mln

Het enorme bedrag aan geldmiddelen ad f 646 mln is een aardig „appeltje voor de dorst”; hoeveel daarvan inderdaad als *overtollige* kasmiddelen beschouwd moet worden is moeilijk te schatten.

Het is te betreuren, dat slechts in één van de negen in beschouwing genomen jaarverslagen vermeld staat, welke bedragen te zijner tijd betaald zullen moeten worden ingevolge de met scheepswerven afgesloten bouwcontracten. In het jaarverslag van de K.N.S.M. staat op de balans binnenslijns vermeld:

„Verplichtingen wegens scheepsbouwcontracten — f 21.074.609,52”.

Deze informatie aan aandeelhouders weerspiegelt werkelijk een zeer loffelijk streven.

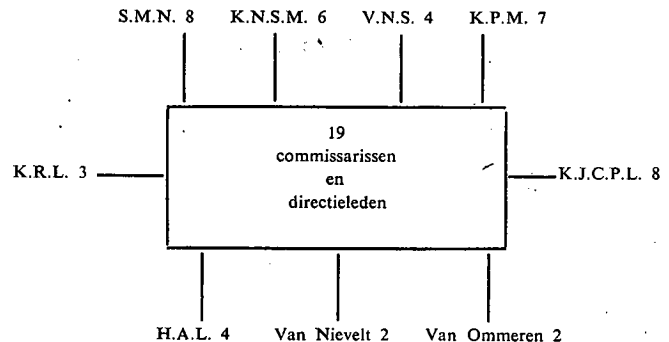
De vraag rijst, of het in feite wel juist is, dat de andere rederijen dergelijke miljoenenverplichtingen zonder meer verzwingen. Weliswaar ontstaat bij vele bouwcontracten de verplichting tot betaling eerst bij het verrichten van een bepaalde prestatie door de werf (bijvoorbeeld kiellegging, tewaterlating e.d.), maar dat neemt niet weg, dat de reder een contract getekend heeft, waaruit voor hem de verplichting voortvloeit te zijner tijd ettelijke miljoenen te betalen.

Ook het feit, dat de definitieve koopsom van het schip volgens de bepalingen van de meeste bouwcontracten niet vaststaat op het moment van het tekenen van het contract, doet niets af aan de wenselijkheid deze miljoenenverplichting in de jaarstukken te vermelden.

Een juiste voorlichting aan aandeelhouders over dit punt zou het inzicht in de financiële positie der rederijen goede komen, iets waar een aandeelhouder ongetwijfeld recht op heeft.

Als kanttekening kan hierbij worden vermeld, dat de balans van de K.N.S.M. goedgekeurd is door het accountantskantoor J. C. Spangenberg. Deze zelfde accountant controleert ook de jaarstukken van de S.M.N., maar in het jaarverslag van deze maatschappij, waarin eveneens een goedkeurende accountantsverklaring voorkomt, wordt de grootte van deze miljoenenverplichtingen ingevolge bouwcontracten zonder meer verzwegen.

Het is jammer, dat in de jaarverslagen van de betrokken rederijen op dit punt niet wat meer uniformiteit bestaat. Indien men bedenkt, dat er van de commissarissen en directieleden bij deze rederijen 19 zijn, die in deze groep van negen rederijen 44 commissariszetels bezetten respectievelijk negen van die directies zijn, dan zou men toch kunnen verwachten, dat hun invloed wat meer uniformiteit in de verslaglegging zou teweegbrengen. Deze 44 zetels zijn als volgt verdeeld:

De hierboven aangehaalde uniformiteit ontbreekt ook ten aanzien van de *reserve voor periodieke surveys*. Van de negen in beschouwing genomen rederijen zijn er drie, namelijk de K.R.L., de S.M.N. en de K.N.S.M., welke het blijkbaar niet nodig achten een dergelijke reserve te vormen, althans, in de balans en het verslag dezer maatschappijen komt daaromtrent geen enkele aanduiding voor. Toch zij met de periodieke surveys vaak enorme bedragen gemoeid en het zou interessant zijn te vernemen op welke wijze deze kosten door de drie betrokken maatschappijen in de exploitatierekening worden verwerkt.

Het *bruto overschot op de exploitatierekening*, inclusief interest en batige saldi, ontstaan uit verkoop van schepen ad f 286 mln, is als volgt aangewend:

	in duizenden guldens
afschrijving op de vloot	f 84.016
afschrijving op etablissement, etc.	„ 7.126
afschrijving op deelnemingen	„ 1.040
dotaties aan pensioenfondsen, etc.	„ 6.025
	f 98.207
gereserveerd:	
voor vernieuwing van de vloot	f 91.202
voor vernieuwing van etablissement	„ 2.800
voor diverse doeleinden (meestal belastingen)	„ 35.932
toegevoegd aan overige reserves	„ 10.788
	„ 140.722
winstuitkeringen, tantièmes, etc.	„ 46.892
	f 285.821

Van het netto winstsaldo ad f 46.892.000 is f 27.547.000 bestemd voor uitkering als dividend aan aandeelhouders. Dit betekent, dat gemiddeld slechts 10 pCt van de bruto exploitatiewinst als werkelijke winst aan aandeelhouders tot uitbetaling komt. Ter vergelijking diene, dat ongeveer 52 pCt van de fiscale winst, welke meestal hoger ligt dan de boekwinst, in de vorm van belasting aan de Overheid wordt uitbetaald.

Scheveningen.

J. A. P. VAN WIJCK.

RECTIFICATIE

De te verwachten prijsontwikkeling voor ruwe katoen in het seizoen 1953/54.

Men gelieve er nota van te nemen, dat de eerste zin op blz. 568 van „E.-S.B.” van 22 Juli 1953 als volgt moet luiden:

Het ziet er thans naar uit, dat de wereldproductie van ruwe katoen in het seizoen 1952/53 rond 35,3 mln balen zal bedragen, hetgeen ca 0,4 mln balen minder is dan in het na-oorlogse record seizoenjaar 1951/52.

AANTEKENINGEN

Het verslag van de Raad van Beheer van het
Verbond der Belgische Nijverheid

De gebeurtenissen van het jaar 1952 worden door het V.B.N. beschouwd vanuit het standpunt der bedrijfs-economie; op dezelfde wijze wordt ook de toekomst overdacht. Uit naam van de ondernemingsvrijheid, die de beste waarborg is voor het algemeen welzijn, neemt het vastberaden stelling tegen iedere politiek die de individuele inspanning negeert en van de wetten der vrije mededinging afwijkt. Het schijnt het V.B.N. een eerste plicht der Regering om, van iedere dirigistische aanvechting afziende, opnieuw een sfeer van vertrouwen te scheppen, door ruim plaats te maken voor het initiatief van de particuliere sector. Het V.B.N. vraagt, zowel op fiscaal gebied als op het gebied van de buitenlandse handel of op dat van de sociale wetgeving, een samenhangend programma, dat een algemeen beeld van de toestand weerspiegelt, en niet een opeenvolging van uiteenlopende middelen ter verbetering, welke de problemen slechts vluchtig aanroeren zonder ze op te lossen. Ter bereiking daarvan is het V.B.N. bereid met de overheden samen te werken en de arbeidswereld een loyale medewerking te verlenen. Zijn handelingen gedurende het afgelopen dienstjaar getuigen van zijn bezorgdheid voor het gemeenschappelijk welzijn. Er naar strevend de onderneming haar juiste plaats temidden van de voornaamste bedrijvigheden te geven, heeft het V.B.N. geen andere wens gehad dan de levenskracht en het dynamisme van onze economie te beschermen.

De huidige conjunctuur wordt gekenmerkt door een opvallende achteruitgang in de sector der verbruiks-goederen, welke een verzaadiging van de wereldmarkt verraadt die, op haar beurt, een aanzienlijke verscherping van de concurrentie medebrengt. Onze handelsbalans is geleidelijk deficitair geworden; onze export wordt geremd door productiekosten die hoger zijn dan die der meeste onzer concurrenten. Maar het probleem van de verlaging onzer productiekosten gaat noodzakelijkerwijs samen met dat van de opvoering onzer productiviteit.

In dit verband herinnert het V.B.N. aan de werkzaamheden van de Belgische Dienst Opvoering Productiviteit, met welke instelling het in nauw contact staat. Het legt verder, wat betreft de beroepsopleiding, de nadruk op de bedrijvigheid van de Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs. Want hoewel het van belang is het materieel te moderniseren, de productietechnieken te verbeteren en de werkmethoden te rationaliseren, zo is het toch uiteindelijk de opleiding van de mens welke de voornaamste factor voor een grotere productiviteit is. De menselijke factor vormt de grondslag zelf van het probleem.

Vervolgens het belangrijke punt der investeringen aanroerend, stelt het V.B.N. de ontoereikendheid der momenteel in studie zijnde wetsontwerpen in het licht. Het oefent levendige kritiek uit op de overdracht aan de Staat van sommige beslissingen welke kennelijk tot het domein van de particuliere sector behoren. „Een ambtenaar, hoe bekwaam ook, bezit zelden alle kwaliteiten om het belang of de raadzaamheid van investeringen te beoordelen”. De pogingen der Regeringen zouden zich dus moeten concentreren op drie belangrijke taken, wier verwezenlijking de op de particuliere sector rustende investeringen zouden kunnen aanspooren:

- het herstellen van de traditionele functie van de kapitaalmarkt, die onmisbaar is voor de oriëntering van het spaargeld naar geschikte beleggingen;
- het verbeteren van de algemene voorwaarden van het crediet op half lange termijn, dat voor tal van ondernemingen een waardevolle en doelmatige financieringswijze blijft;
- het overgaan tot fiscale aanpassingen.

Het V.B.N. wenst in dit verband verzet aan te tekenen tegen de politiek der Regering inzake buitensporige belastingen, welke de belastingplichtigen niet meer het gedeelte van de opbrengst van hun arbeid en kapitaal overlaat waarop zij rechtmatig aanspraak mogen maken, aldus de ondernemingen de winsten ontnemend die onmisbaar zijn om hun modernisering en hun uitbreiding te verzekeren. Het verheft zich eveneens tegen de ingewikkeldheid van de fiscale wetgeving, een verward mengelmoes van uiteenlopende en vage beschikkingen.

Zijn actie was gedurende het afgelopen dienstjaar voornamelijk gericht op het verkrijgen van fiscale verlichtingen. Het verkreeg onder andere aanpassingen van de bijbelasting op het buitengewone deel van sommige inkomsten. Het kon met voldoening de verlenging constateren van de vrijstelling van het zegelrecht ingeval van kapitaalsvermeerdering door opnemings van herwaarderingsmeerwaarden. Het heeft aangedrongen op een vermindering der grondbelasting.

De toeneming van de concurrentie op de buitenlandse markten, de achteruitgang van onze export — vooral merkbaar in de sector der eindproducten welke een groot deel der arbeidskrachten opneemt —, hebben het V.B.N. er toe aangespoord zijn campagne ten gunste van een werkelijke buitenlandse handelspolitiek te hervatten en uit te breiden.

- Ten eerste, versterking van onze diplomatieke en handelsvertegenwoordiging. „Het is vrij paradoxaal te zien dat, terwijl de opbrengst van onze uitvoer ongeveer 112 milliard per jaar bedraagt en het globale gewone budget van ons land 78 milliard belooft, het budget van Buitenlandse Zaken — waarvan de Buitenlandse Handel slechts 600 miljoen bedraagt, dat is 0,77 pCt van het gehele budget”.
- Ten tweede, nieuwe prospectieve en propaganda-methoden. „Om ze te bevorderen, zou een politiek van exportcrediet ingevoerd moeten worden, die rekening houdt met de weloverwogen belangen van ons bedrijfsleven”.

Het V.B.N. constateert enige gedeeltelijke verwezenlijkingen welke het bevredigend toeschijnen: de instelling van het Adviescomité voor coördinatie en financiering op half lange termijn van de export (Cofinex), de onverflauwde en doeltreffende activiteit van de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel, de twee onder de auspiciën van de Staat staande missies naar Centraal Amerika en naar het Nabije en Verre Oosten.

„Doch eens te meer schijnen de bevoegde autoriteiten hun taak slechts op een fragmentarische manier opgevat te hebben. Van hun kant hebben de industriëlen niet steeds hun werkelijk belang begrepen en zijn afzonderlijk opgetreden”.

Hoewel het verklaart op sociaal gebied een vastberaden voorstander van de vooruitgang te zijn, is het V.B.N. toch niet voornemens een in den blinde gevoerde politiek te begunstigen, die het economisch apparaat, waarvan de welvaart der natie afhangt, zou kunnen verzwakken.

Zonder in opstand te komen tegen het hoge peil der Belgische lonen, wijst het iedere maatregel die de op de onderneming drukkende lasten nog zou kunnen verzwaren, van de hand. „Ons streven moet thans bovenal gericht zijn op consolidatie van hetgeen tot stand werd gebracht”.

Dit verklaart de door de werkgevers verdedigde thesis inzake de belangrijke kwestie van het gegarandeerde weekloon. Het V.B.N. is overigens de mening toegedaan, dat dit probleem niet afzonderlijk overwogen moet worden doch moet worden opgelost binnen het kader van de wetgeving, welke de maatschappelijke zekerheid van de arbeider verzekert.

Een ernstige kritiek op het huidige regiem volgt dan, in de eerste plaats gericht tegen de geïmproviseerde en gedeeltelijke wijzigingen waartoe de Regering is overgegaan, ten spijt soms van de economische eisen en de zo noodzakelijke algehele herziening onbeslist latend. Het enige resultaat van deze methoden kwam neer op een extra verspilling van tijd en geld, een verlies van concurrentievermogen en levenskracht.

Het V.B.N. eist de hervorming van het stelsel der maatschappelijke zekerheid in zijn geheel. Het brengt in herinnering dat „tijdens de vergadering van de Nationale Arbeidsraad op 26 Maart 1953, de werkgevers de vakverenigingen uitnodigden om gezamenlijk het probleem opnieuw te onderzoeken en het heeft aan de andere kant voortdurend een beroep gedaan op de overheden, deze verzoekend het systeem in zijn geheel opnieuw te overwegen, zowel om de werking ervan te verbeteren als om het zijn grote zedelijke betekenis terug te geven”.

De activiteit der ondernemingsraden besprekend, wijst het V.B.N. nogmaals op zijn voornaamste zorg: vaste en vertrouwelijke betrekkingen tot stand brengen en in stand houden tussen werkgevers en werknemers. In dit opzicht kan de actie der ondernemingsraden niet anders dan weldoend zijn, „indien werkgevers en werknemers hun goede wil tonen, indien zij, buiten alle vooroordelen, sleur, bezorgdheden en partijgeest, zoeken naar hetgeen rechtvaardig is, naar hetgeen nuttig is voor de gemeenschappelijke vooruitgang”.

In het besef van de beslissende invloed der grote bewegingen in de richting van Europese integratie op de toekomst van ons bedrijfsleven, stelt het V.B.N. zich in dit opzicht op een standpunt dat geheel overeenkomt met de bezorgdheden welke het vervullen op het gebied van binnenlandse politiek. Het is voornemens de pogingen der Regering te ondersteunen om België zijn rechtmatige plaats te verschaffen in het in wording zijnde Europese samenstel; binnen het kader van dit nieuwe Europa de beginselen waarop de bedrijfseconomie berust, te verdedigen.

Vandaar dat het een ernstig voorbehoud maakt ten opzichte van een op dirigisme gebaseerde integratie zoals de Europese Kolen- en Staalgemeenschap en de plannen van hetzelfde soort deze opvatten. Vandaar ook dat het aan de andere kant, gezien de verscheidenheid der programma's, vreest voor een verwarring, ontstaan door ingewikkelde, niet goed aan de omstandigheden aan te passen structuren.

„De oprichting van een eenheidsmarkt zou tot welkend resultaat moeten hebben een meer rationele en beter georiënteerde productie, die de geleidelijke verlagening der kostprijzen alsmede hun stabiliteit medebrengt, die zorgt voor het behoud van geschikte afzetgebieden en, uit dien hoofde, voor een bevredigend peil der werkgelegenheid. Dit alles onderstelt niet alleen

de zo ruim mogelijk opgevatte liberalisatie van het handelsverkeer, doch ook de onderlinge inwisselbaarheid der valuta's”.

Het is in deze zin en in deze zin alleen, en aldus de bescherming van de ondernemingsvrijheid verzekerd, dat de integratie van Europa haar uiteindelijke doel, de verbetering van het menselijk bestaan, zal dienen.

Brussel.

Het transportwezen in Italië

In 1939 had Italië een transportsysteem, dat op vele onderdelen de toets van een vergelijking met Westeuropese landen met glans kon weerstaan. De oorlog sloeg grote wonden. De koopvaardijvloot daalde tot 10 pCt van de vooroorlogse sterkte; de hoeveelheid stoomlocomotieven nam met 56 pCt af; die der elektrische locomotieven met 62 pCt; de hoeveelheid goederenwagons met 71 pCt en het aantal personenwagons met 84 pCt. Van de rail voor elektrische treinen verdween 76 pCt; van het aantal km bruglengte 35 pCt, enz. Het herstel werd met voortvarendheid ter hand genomen, al zijn nog niet alle aangebrachte wonden geheeld.

De spoorwegen vertonen de volgende cijfers:

	1938	1945	1952
aantal stoommachines	4.059	1.779	3.412
aantal elektrische machines	1.531	512	1.271
aantal elektrische treinen	250	46	277
aantal dieselelectrische treinen	859	125	731
aantal rijkstrijtuigen	12.400	2.500	9.690
veerbotten in tonnen	13.995	2.209	12.442
km spoorlengte	22.955	16.199 ¹⁾	21.900

¹⁾ In 1948.

Het blijkt, dat het herstel van het aantal rijkstrijtuigen het minst vlot gaat en inderdaad ligt hier een „bottle-neck”. Dit is des te pijnlijker, omdat — terwijl het aantal tonnenkilometer omtrent gelijk is aan dat van 1938, nl. ruim 10 mrd — het aantal passagierskilometer ruim 23 mrd bedraagt, d.i. meer dan het dubbele van 1938. Ondanks dat en ondanks het feit, dat het spoorwegbedrijf met zijn 169.085 werkers noodlijdend is, o.a. omdat de prijzen ver ten achter zijn gebleven bij de kostenstijgingen, gaat de opbouw en uitbouw steeds verder voort. Een derde van het net, dat voor 80 pCt in staatshanden is, is thans geëlectriceerd. Onlangs werd Europa's modernste trein in gebruik gesteld, rijdend met een snelheid van 200 km per uur en met belvédère's voor en achter. De treinen rijden niet slechter op tijd dan in bijv. Frankrijk: dit om een nog steeds verbreed fabeltje — zo mogelijk — uit de wereld te helpen.

Zoals ook elders ondervinden de spoorwegen in Italië grote concurrentie van *het wegverkeer*. In 1938 had het stratennet een lengte van 173.296 km, doch was slechts in het Noorden en — in mindere mate — in het Midden opgewassen tegen de moderne eisen. Van deze totale weglengte was slechts een klein deel, nl. 21.393 km staatsweg, beheerd door het autonome staatsorgaan de A.N.A.S. De wegdichtheid was in het Noorden 0,76 km per km² in het Midden 0,57 en in het Zuiden slechts 0,35. Op elke 10.000 inwoners telde het Noorden 480 km weglengte, doch het Zuiden slechts 290 km. De beschadigingen aan het stratennet ten gevolge van de oorlogsomstandigheden waren in 1947 geheel hersteld wat de staatswegen betreft. Thans is de totale weglengte 173.153 km, waarvan 41.500 km provinciale weg en 108.000 km gemeentelijke weg, zodat het aantal km staatsweg vergeleken met voor de oorlog is toegenomen. Nog steeds verkeert het Zuiden in een ongunstige toe-

stand; het Tupiniplan voorziet in de aanleg van 20.000 km weglengte aldaar. Kosten: ruim f 3½ mrd.

Het aantal belastingbetalende automobielen bedroeg eind 1949 414.340, tegenover 2 mln in Frankrijk en 3 mln in Engeland. Voor Italië betekende dat één auto op elke 111 inwoners, wat zeker een geringe dichtheid genoemd moet worden. De oorzaken daarvan moet men zoeken in het relatief vrij lage nationale inkomen, de hoge benzineprijs en in de zware belastingen op het auto-gebruik. Zoals te verwachten is, lagen de gunstigste cijfers weer in het Noorden: Lombardije had 1 auto op de 57 inwoners; Piemont 1 op de 58; Ligurië en Latium 1 op de 72. Daarentegen was er in Apulië 1 auto op de 198 inwoners; in Sardinië 1 op de 207; in Sicilië 1 op de 213 en in Lucanië 1 op de 301 inwoners. Ter vergelijking diene, dat Zwitserland op dat moment 1 auto op 28 inwoners had. Van de grote steden lag Milaan het gunstigst met 1 op 40; daarna kwam Turijn met 1 op 44 en vervolgens Rome met 1 op 54. De allerlaatste jaren is echter het aantal automobielen snel toegenomen. Het aantal personenauto's en autobussen alleen al is thans op 425.572 te stellen, waarbij zich dan nog ca 250.000 vrachtauto's voegen. In totaal is er daarom thans 1 auto op de 69 inwoners.

Met de Italiaanse *burgerluchtvaart* is het vrij slecht gesteld. Sinds 1947 valt hier weinig activiteit te bespeuren, hoewel het Vredesverdrag deze activiteit sindsdien toch mogelijk maakte. De heropbouw gaat uiterst traag en de Staat geeft — anders dan aan de spoorwegen — weinig steun. Dat de burgerluchtvaart administratief nog een onderdeel is van de luchtmacht, kan een remmende factor te meer zijn. De drie belangrijkste ondernemingen — de L.A.I., de Alitalia, de Flotte Riunite — werken zeer slecht samen en vaak gaan dan ook stemmen op die pleiten voor één onderneming met staatsparticipatie. Tezamen voeren deze maatschappijen 12 mln vliegkilometers uit en brengen het daarbij tot een deficit van f 0,70 per km. De procentuele verdeling van deze vliegkilometers geeft een interessant beeld van Italië's gewijzigde positie in de wereld:

	1938	1952
in het binnenland	16 pCt	39 pCt
naar Afrika	48 pCt	6 pCt
naar de overige wereld	36 pCt	55 pCt

Het totale luchtvervoer (1938 = 100) ligt thans op 91 voor postvervoer, op 222 voor personenvervoer en op 388 voor vrachtovervoer. Het aantal personenkilometer per inwoner steeg van 1,9 tot 3,5. Doch daarbij bedenke men, dat de stijging in Nederland van 8 naar 77 liep, in Denemarken van 3 naar 45, in Frankrijk van 4 naar 28 en in Amerika van 8 tot 108. De toename in Italië is dus uiterst gering, vergeleken met de cijfers elders.

Al deze vrij sombere cijfers betekenen geenszins, dat in Italië niet gevlogen zou worden. De moderne vlieghaven Ciampino bij Rome wijst wel op het tegendeel. Echter is het aandeel van de Italiaanse maatschappijen in dit vliegwezen erg gering. In 1952 bijv. landden op Ciampino vliegtuigen van 60 buitenlandse maatschappijen, waarvan er 31 een geregelde dienst hadden. Men streeft er nu naar, de touristen in sterker mate per vliegtuig Italië te doen bezoeken, doch tot heden doet dit slechts 14 pCt van hen en dan nog volstrekt niet steeds met Italiaanse vliegtuigen. Deze actie dreigt voor de Italiaanse betalingsbalans een averechts effect te gaan opleveren. Men vergelijkte eens de volgende cijfers van het aantal touristen, dat Italië binnenkwam:

	door de lucht	over zee	langs de weg	langs de rail
in 1938	12.220	158.346	628.000	1.468.356
in 1950	178.939	137.127	2.588.726	1.934.484

Het blijkt dan, dat thans al meer touristen door de lucht dan over zee aankomen. Omdat de luchtvaartmaatschappijen echter voor het grootste deel niet-Italiaanse zijn bevordert dit de Italiaanse dienstenbalans niet.

Ik kom daarmee ten slotte op het *scheepvaartverkeer*, dat voor dit land waarvan 82 pCt der grenzen door de zee wordt gevormd wel belangrijk moet zijn. Minstens 75 pCt van de Italiaanse buitenlandse handel vindt over de zee grenzen plaats. Het aantal binnenkomende en uitvarende schepen bedroeg in 1951 224.772, waarbij onder Italiaanse vlag 59,4 pCt der tonnage en 95,6 pCt der passagiers werd vervoerd.

De Italiaanse handelsvloot nam vooral toe in de periode tussen de beide wereldoorlogen en vormde in 1939 5 pCt van de wereldtonnage. Ook de veldtocht tegen Abessynië was hiervan een oorzaak, maar door de vele aankopen in het buitenland steeg de gemiddelde leeftijd der schepen van 16,4 op 20,6 jaar. Ik vermeldde al, dat in de oorlog 90 pCt van de handelsvloot verloren ging en ondanks de heropbouw ligt de tonnage nog slechts op 79 pCt van het vooroorlogs peil. Doordat Italië echter niet het enige land was, wat op dit stuk grote verliezen leed, heeft het land momenteel toch de 8e vloot ter aarde die 2,5 pCt van de wereldtonnage uitmaakt. In 1951 was de samenstelling der koopvaardijvloot als volgt:

tonnage	aantal schepen
minder dan 500 ton	410
500—1.000 ton	69
1.000—1.500 ton	43
1.500—2.000 ton	49
2.000—4.000 ton	54
4.000—6.000 ton	78
6.000—8.000 ton	177
8.000—10.000 ton	37
10.000—15.000 ton	28
15.000—25.000 ton	4

In totaal dus 949 schepen met een tonnage van 2,7 mln br. reg. ton. Daarbij bedenke men echter, dat veel schepen uit het buitenland zijn aangekocht (o.a. Libertyschepen), waardoor de ouderdom hoger en de kwaliteit dus lager is komen te liggen.

Van de zeehavens bereikte Genua het eerst de vooroorlogse capaciteit, nl. in 1950. Napels volgde kort daarop, doch Livorno bleef het meest achter: de capaciteit is daar slechts 80 pCt van de vooroorlogse. De binnenscheepvaart is in Italië weinig ontwikkeld. De Po is tot Casale-Monferrato, d.i. over een afstand van 550 km bevaarbaar. De vele kanalen, die het waterstelsel van de Po telt, dienen meer voor de irrigatie dan voor de scheepvaart. Van de Alpenrivieren zijn slechts de Ticino, de Adda, de Oglio, de Mincio en de benedenloop van de Adige bevaarbaar. De Tiber en de Arno hebben een te ongelijke waterstand en een te geringe lengte om een behoorlijk scheepvaartverkeer mogelijk te maken.

Firenze.

Dr L. VAN EGGERAAT.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De grote ruimte op de geldmarkt hield ook gedurende de verslagweek aan. Beleggingen met looptijden van 1 dag tot 5 jaar werden wederom naarstig gezocht, doch slechts sporadisch gevonden, zodat aan de marktdisconto's (½ pCt voor schatkistpapier met een looptijd tot een jaar, 1 3/16 pCt, resp. 1 11/16 pCt bij looptijden van circa 3, resp. 5 jaar) en de callgeldnotering (½ pCt) niet al te veel betekenis toekwam.

De analyse van de oorzaken van de veranderingen van de geldhoeveelheid over het eerste kwartaal van 1953, welke thans beschikbaar is gekomen, leert, dat er in deze periode in de hoofdfactoren, die de geldmarkt-situatie bepalen, t.o.v. 1952 geen grote verandering is gekomen. De combinatie van een gunstig betalingsbalanssaldo met een kasoverschot van het Rijk is nog steeds oorzaak, dat er bij de banken nieuwe middelen vinden worden, terwijl daar tegenover het Rijk geen nieuw geld nodig heeft, en in het kader van de huidige geldmarktpolitiek, ook niet opneemt.

De kapitaalmarkt.

De wens tot meerdere vrijheid bij de loonvorming, die gedurende de verslagweek zowel ter sprake kwam in verband met een publicatie van de werkgeversorganisaties als in het kader van Beilux-besprekingen, trok ter beurze weinig aandacht. Toch zou verwezenlijking op grote schaal van dergelijke verlangens tot een ontwikkeling kunnen leiden, die voor aandelenbelegging in het algemeen zowel als voor de individuele aandelen van betekenis zou zijn. Voor zover een stijging van het loon- en prijsniveau zou plaatsvinden, zou sprake zijn van een waardedaling van het geld, waartegen sommigen nog steeds menen zich door aandelenbelegging te kunnen wapenen. Voor de winstgevendheid van de afzonderlijke ondernemingen zou de vraag van belang zijn, in hoeverre deze met name hun buitenlandse afzet zouden kunnen handhaven bij stijgende kosten, terwijl voorts nog het vraagstuk van de arbeidsvrede een veel groter rol zou gaan spelen.

Over het algemeen wordt op de Nederlandse aandelenmarkt tegenwoordig weinig aandacht meer besteed aan conjuncturele overwegingen. De dividendnivellatiepolitiek der ondernemingen brengt mede, dat het dividend grotendeels onafhankelijk is van de winst, zolang er winst wordt gemaakt, waardoor de belangstelling voor de hoogte van de winsten bij de beleggers minder intens is geworden. Slechts in geval van verliezen, die meestal onmiddellijk ten laste van de aandeelhouders komen, is er gewoonlijk sprake van invloed op de koersen. Algemene verliesverwachtingen, bijv. denkbaar in verband met de wapenstilstand op Korea en de invloed daarvan op de wereldconjunctuur, worden echter momenteel hier te lande niet op merkbare schaal gekoesterd.

Voor zover (buitenlandse) conjuncturele factoren van invloed zijn, werken deze grotendeels indirect, nl. via variaties in buitenlandse aankopen in Nederlandse fondsen, die de laatste tijd een relatief grote betekenis voor de Nederlandse beurs hebben.

Aand. indexcijfers.	17 Juli 1953	24 Juli 1953
Algemeen	155,8	156,0
Industrie	214,3	214,9
Scheepvaart	161,9	162,0
Banken	136,2	133,9
Indon. aand.	58,3	58,6
Aandelen.		
A.K.U.	168½	169
Philips	168¾	167¼
Unilever	192¾	192¾
H.A.L.	135½	134½
Amsterd. Rubber	98½	97½
H.V.A.	110¾	114
Kon. Petroleum	317½	321¾
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	793/16	793/16
3-3½ pCt 1947	98	989/16
3 pCt Invest. cert.	9813/16	98¾
3½ pCt 1951	101½	10115/16
3 pCt Dollarlening	96	96
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101¾	102
3½ pCt Bataafsche Petr.	101¾	102
3½ pCt Philips 1948	10013/16	100¾
3½ pCt Westl. Hyp. Bank	98	98

J. C. BREZET.

De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Juni 1953

De algemene toestand van de geldmarkt.

Fundamenteel bleef de geldmarkt ruim, met af en toe een verkrapping veroorzaakt door speciale betalingen in verband met leningen, en met de fiscale zegels door de banken verkocht.

Het volume van de geldomloop blijft evenwel op een hoog niveau, en steeg tijdens het tweede kwartaal van het lopend jaar met ruim 2 pCt. In tegenstelling met de vorige kwartalen, was deze uitbreiding schier uitsluitend toe te schrijven aan de toegenomen kredietbehoeften van de private sector. De Schatkist daarentegen kon over het tweede kwartaal haar voortschotten, bij de Nationale Bank opgenomen, met ca fr. 300 mln verminderen, terwijl de afname van de goud- en deviezenreserves met fr. 687 mln eveneens een deflatoir effect had.

De einde Juni vervalddag was vrij zwaar, en de banken zagen zich verplicht een belangrijk pakket wissels te herdisconteren. De portefeuille handelspapier van de Nationale Bank liep slechts weinig terug tijdens de eerste twee weken van de maand Juli. Te noteren valt dat de banken vooral sedert begin Juli de weerslag ondergaan van de verlofperiode onder de vorm van een opvraging van deposito's.

Kredietverlening door de banken aan de private economie (in miljoenen franken)

	Herdisconto van de banken bij de Nationale Bank en de parastatale instellingen	Portefeuille handelspapier van de Nationale Bank	Totale kredietverlening der private banken (accepten inbegrepen)
1945 Dec.	4.168	5.171	23.117
1949 Dec.	3.339	4.006	24.506
1950 Juni	3.696	4.082	26.582
Dec.	8.543	10.110	27.739
1951 Juni	7.707	9.511	29.921
Dec.	7.526	6.703	33.364
1952 Juni	6.875	5.220	32.913
Dec.	7.902	6.710	36.546
1953 Maart	7.355	6.052 ¹⁾	36.708
Mei	7.209	5.744	35.779
Juni	—	7.667 ²⁾	—

1) Cijfer van 1 April.

2) Cijfer van 2 Juli.

De toestand van de banken.

Na een lichte daling einde Mei, zijn de deposito's in de loop van de maand Juni opnieuw gestegen. Volgens gedeeltelijke inlichtingen lijkt de einde Juni vervalddag het niveau der deposito's niet noemenswaardig aangetast te hebben. Wel bracht de vervalddag een toename van de kredietopnamen, die evenwel gepaard ging met een stijging van het herdisconto.

Cijfers uit de globale staat der banken

(in miljoenen franken)

	Dec. 1951	Dec. 1952	Maart 1953	Mei 1953
Kasmiddelen	3.448	4.201	3.933	2.343
Callgelden	6.860	5.448	5.281	6.070
Kredieten aan de private economie	33.364	36.546	36.708	35.779
Handelsswissels	9.498	11.483	11.900	10.477
Voorschotten op effecten	773	1.180	1.321	1.369
Debiteuren	14.958	14.749	15.481	16.184
Accepten	8.153	9.134	8.006	7.749
Kredieten aan de Overheid	38.951	42.408	43.388	42.772
Deposito's	58.804	64.251	65.266	64.847
op zicht	53.143	57.510	57.263	56.811
op termijn	5.661	6.741	8.003	8.036
Kasbons	557	955	1.096	1.172
Eigen middelen	5.629	5.770	5.861	5.952

In onze vorige kronieken signaleerden we dat de discontovoet van de Nationale Bank voor promessen op 5 Maart II. van 5½ pCt op 5 pCt werd teruggebracht, waarna

op 21 Mei een nieuwe verlaging tot $4\frac{3}{4}$ pCt volgde. Zoals bekend, wordt deze discontovoet veelal als basis genomen voor het vaststellen van de rentevoeten der kaskredieten door de vaststellen van de rentevoeten der kaskredieten door de private banken toegestaan. De banken zagen hierdoor hun rentabiliteit op gevoelig wijze verminderen. De reactie bleef dan ook niet op, en de banken zagen de Overheden zeer terecht op de lage rente die hun vergoed wordt op de verplichte belegging in kort schatkistpapier. Dit papier rendeert inderdaad niet meer dan $1\frac{15}{16}$ pCt 's jaars. Een kleine tegemoetkoming werd de banken reeds verleend toen in Maart II. het aflossingsschema van de $4\frac{1}{2}$ pCt Schatkistcertificaten 1949, die als dekking mochten opgenomen worden, voor de helft van de termijndeposito's gewijzigd werd, zodat het rendement van deze certificaten verhoogde. Daarenboven werd het de banken toegelaten, naast deze Schatkistcertificaten 1949 ook kasbons op maximum 5 jaar van enkele parastatale kredietinstellingen op te nemen als dekking der termijndeposito's. Alles samen genomen hadden deze maatregelen slechts een gering effect op de globale rentabiliteit van de banken, aangezien de deposito's op meer dan 30 dagen niet zeer belangrijk zijn.

Daarom werden dan ook onderhandelingen aangeknoopt tussen het Ministerie van Financiën, de Nationale Bank en de Bankcommissie, met het oog op het verhogen van de rente op een gedeelte van het schatkistpapier dat de banken in portefeuille nemen. Blijkbaar zal een partiële dekking in toepassing gebracht worden, die zal mogen bestaan uit speciaal hoger renderend schatkistpapier.

De incidentie van de verplichte belegging in laag renderend schatkistpapier heeft ondertussen sommige kleine banken voor zware problemen gesteld. Een sprekend voorbeeld daarvan vinden we in de recente overdracht van de bankactiviteit van de „Banque de Reports et de Dépôts” aan de Banque Lambert. Zoals bekend is de bankconcentratie in België reeds ver doorgedreven, en wensen de Overheden deze tendentie niet verder te laten doorlopen. Daarom zou de fusie van een kleine bank met een der „grote” door de bankcommissie bezwaarlijk kunnen goedgekeurd worden. In het hier besproken geval behoren instellingen evenwel niet tot de categorie der grote instellingen.

De obligatiemarkt.

Het verloop der obligatiekoersen wijst nog steeds op een verdere daling van de rentevoet. Op de jongste staatslening met een looptijd van 20 jaar werd in globaal voor fr. 4.420 mln ingetekend, waarvan een belangrijk bedrag door parastatale instellingen werd aangebracht. Ondertussen werd begin Juli een half miljard lening $4\frac{1}{2}$ pCt op 15 jaar uitgegeven door de Stad Antwerpen. Na een grote belangstelling bij de aankondiging dezer lening, liep het einde van de plaatsing veel minder vlot van stapel.

Rentestand op de obligatiemarkt ¹⁾

(in pCt per einde maand)

	Gemiddelde looptijd	Aug. 1948	Juni 1950	Maart 1952	Mei 1953	Juni 1953
Staatsobligaties	langlopende	4,77	4,38	4,48	4,47	4,46
Schatkistcertificaten	7 à 8 jaar	4,83	4,63	4,74	4,73	4,72
Kasbons parastatale	5 à 6 jaar	5,07	4,49	5,19	5,17	5,14
instellingen	ca 9 jaar	—	—	4,86	4,81	4,78
Private instellingen	10 à 12 j.	6,06	5,43	5,42	5,30	5,28

¹⁾ Reële rendementen — rekening gehouden met agio en disagio tegenover de terugbetalingsprijs.

De aandelenmarkt.

De aandelenmarkt werd in Juni gekarakteriseerd door een merkelijke verbetering van de tendentie. Per einde

Juni 1953 was het gemiddelde koerspeil 1,9 pCt gestegen tegenover einde Mei. Deze herneming staat vooral in het teken van de seizoenbeweging, die rond dit tijdstip de beurs normaal ondersteunt. Ditmaal ook werd wellicht de hausse in bijkomende mate in de hand gewerkt door de verhopflakingen van de geschildpunten in de internationale verhoudingen. De stabiliteit in de koloniale sector over de ganse maand beziën, mag tot geen verkeerde conclusies aanleiding geven. Alleen de textielsector, die 0,4 pCt daling onderging, nam niet deel aan de seizoenherneming.

De stabiliteit in de koloniale sector is onder andere een aanduiding dat de aanpassing van hun koerspeil aan de algemene beursindex geleidelijk doorgedreven wordt. Het is ook de bevestiging dat internationaal politieke overwegingen hoe langer hoe minder hun invloed laten gelden op de aandelenbeurs. Eindelijk ook kan de stand van de worden toegeschreven aan de scherpe daling die enkele landbouwfondsen hebben meegemaakt en die niet voldoende werd gecompenseerd door de hausse van de andere koloniale aandelen, begrepen in de index.

Volledigheidshalve weze hier vermeld dat de opgang van de Union Minière niet uitsluitend kan worden toegeschreven aan de algemene beurstrend, maar ook in aanzienlijke mate werd in de hand gewerkt door zuiver technische beschouwingen zoals de geruchten omtrent een bonusuitkering in aandelenvorm.

	Indices 1936/38 = 100		Beweging in pCt
	30-6-53	-29-5-53	
Banken	220,3	212,5	+3,7
Portefeuille	175,4	170,9	+2,6
Trusts	134,7	130,3	+3,4
Gas, Electriciteit	230,0	219,4	+4,8
Metaalnijverheid	215,0	214,3	+0,3
Scheikundige producten	160,8	155,9	+3,1
Steenkolenmijnen	185,2	178,6	+3,7
Spiegelglas	77,2	72,0	+7,2
Glasblazerijen	73,4	67,8	+8,2
Bouwnijverheid	179,5	177,0	+1,4
Textiel	172,1	172,7	-0,4
Koloniale	467,1	467,1	—
Voeding	104,0	103,7	+0,3
Verscheidene	216,2	213,2	+1,4
Brouwerijen	62,1	61,6	+0,8
Papiernijverheid	234,4	251,8	+1,0
Warenhuizen	331,4	329,2	+0,7
Algemeen	218,6	214,6	+1,9

De rubrieken Glas en Spiegelglas bevestigden andermaal door een ernstige koershausse de betere exportactiviteiten.

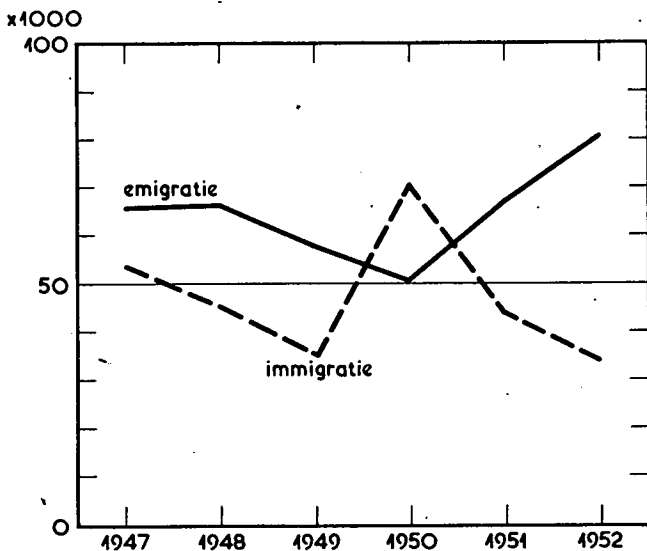
Bij de steenkolenmijnen werd de algemene betere beursatmosfeer nog beïnvloed door de hausse van enkele Luikse anthracietmijnen en door de gunstige reactie uitgelokt door de couponbetalingen in de twee Hollandse mijnen.

In de sector scheikundige producten werd de vroeger geconstateerde daling ongedaan gemaakt en vervangen door een uiteindelijke hausse van 3,1 pCt. De huidige herneming in deze rubriek is bovendien ook toe te schrijven aan de grotere vraag naar meststoffen in Mei en Juni.

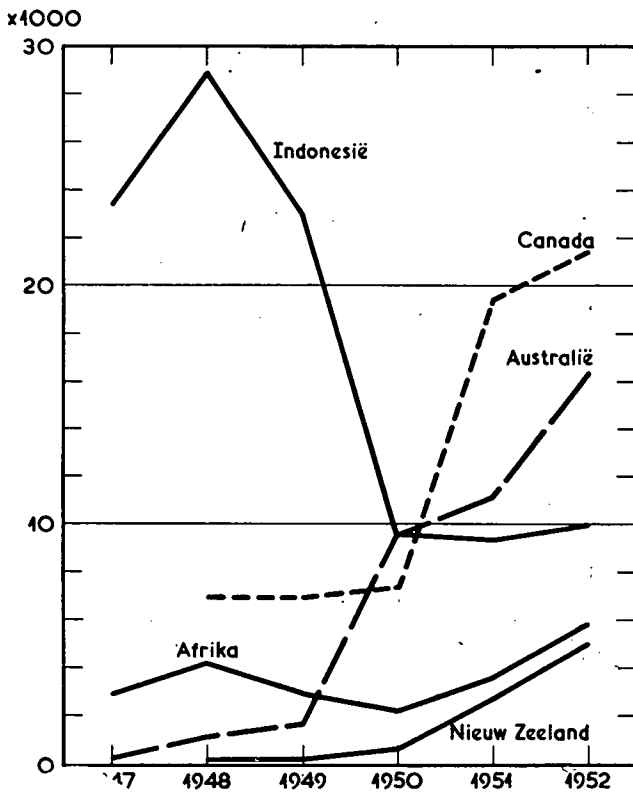
Fundamenteel nochtans lijkt het dat de diepe ondertoon van de aandelenbeurs, afgezien van de huidige seizoenbeweging, nog niet op een vastere basis berust. Een aanduiding hiervan kan worden gevonden in de zeer geringe stijging van de bijzonderste basisnijverheid, de metallurgie, in de daling van de textiel aandelen en in de gevoelige en regelmatige hausse van de meer conservatieve sectoren zoals de banken, de trusts en de gas- en electriciteitsbedrijven.

GRAFIEKEN

Immigratie naar en emigratie uit Nederland

Emigratie naar landen

Bron: C.B.S.

STATISTIEKEN

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾
(waarde in miljoenen guldens)

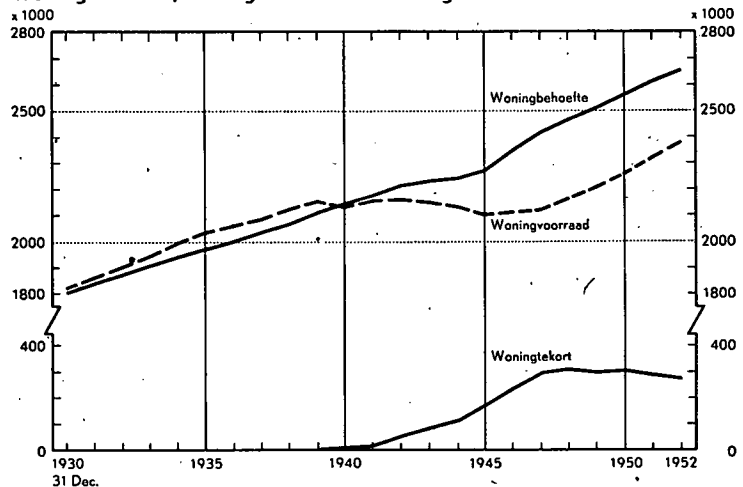
Jaar	Invoer		Uitvoer		Dekkingspercentage	
	Juni	Jan.-Juni ²⁾	Juni	Jan.-Juni ²⁾	Juni	Jan.-Juni ²⁾
1938.....	119	117	81	83	68	71
1948.....	437	393	240	196	55	50
1949.....	442	441	312	281	73	64
1950.....	691	618	429	381	62	62
1951.....	949	856	618	571	65	67
1952.....	722	737	635	686	88	93
1953.....	770	706	629	637	82	90

¹⁾ Bron: C.B.S.

²⁾ Maandgemiddelden.

Grafiek 15

Woningbehoefte, woningvoorraad en woningtekort ¹⁾

¹⁾ Zie voor nadere gegevens over de berekeningswijze „Statistische en econometrische onderzoekingen” Jaargang 1952, no. 4, „De voorziening in de woningbehoefte 1930-1952”

C.B.S. 122. 53

Met machtiging van de Directeur van het Centraal Bureau van de Statistiek overgenomen uit het Maandschrift van het C. B. S., April 1953.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ ¹⁾

(in miljoenen guldens)	Nederlandse Banken		Nederl. Banken en Nederl. Handel-Maatschappij	
	30 April 1953	31 Mei 1953	30 April 1953	31 Mei 1953
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldeningen	82	137	111	183
Nederlands schatkistpapier	2.016	2.040	2.734	2.762
	2.098	2.177	2.845	2.945
Ander overheidspapier	83	82	94	92
Wissels	24	24	32	29
Bankiers in binnen- en buitenland	114	106	147	134
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	96	98	116	119
	317	310	389	374
Debiteuren	825	831	1.008	1.007
Effecten en syndicaten	89	98	108	109
Deelnemingen (incl. voorschotten)	14	14	20	20
	928	943	1.136	1.136
Gebouwen	5	5	8	8
Diverse rekeningen	—	—	—	—
	3.348	3.434	4.378	4.465
Passiva:				
Crediteuren	2.460	2.579	3.096	3.241
Wissels	13	11	14	12
Kapitaal op termijn	521	510	807	781
Kassiers en genomen daggeldeningen	24	1	24	1
Diverse rekeningen	74	76	92	86
	3.092	3.177	4.033	4.121
Aandelenkapitaal	169	169	229	229
Reserve	88	88	116	116
	3.348	3.434	4.378	4.465

¹⁾ In verband met afrondingen behoeft de som der afzonderlijke posten niet met het eindtotaal overeen te stemmen.

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK
Van 24 Juli 1953 af

Plaats	Schriftelijk en t.t.	
	Voor deviezenbanken	Voor derden
Brussel	7,5432 — 7,6572	7,53½ — 7,66½ ¹⁾
Frankfort a/Main	89,80 — 91,157	89,75 — 91,20 ¹⁾
Kopenhagen	54,6045 — 55,4297	54,57 — 55,46 ¹⁾
Lissabon	13,15 — 13,28	13,15 — 13,28
Londen	10,56 — 10,72	10,55½ — 10,72½ ¹⁾
Montreal (t.t.)	3,82 — 3,84	3,82 — 3,84
Montreal a/Main	3,81½ — 3,84	3,81½ — 3,84
Montreal (luftpst)	3,81 — 3,84	3,81 — 3,84
New York (t.t.)	3,77 — 3,83	3,76½ — 3,83½ ¹⁾
Oslo	53,05 — 53,33	53,05 — 53,33
Parijs	107,76 — 109,389	107,69 — 109,46 ¹⁾
Praag	52,62 — 52,94	52,62 — 52,94
Stockholm	72,9065 — 74,008	72,85 — 74,06 ¹⁾
Zürich (g.a.) - frs	86,25 — 87,555	86,20 — 87,60 ¹⁾
Zürich (vrije frs)	86,71 — 87,09	86,71 — 87,09

¹⁾ Minimum aankoop- en maximum verkoopkoers.

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN MEI 1953

(Bedragen in duizenden gulden; koersen en rentevoeten in pCt)

NAAM	Bedrag (nominaal)	Koers	Bedrag (reël)	Rentevoet	Looptijd
Mei.					
Obligaties.					
Overheid:					
Investeringscertificaten	38	100	38	3	16 1/2
Belegingscertificaten	3	100 1/2	3	3 1/2	46 1/2
Gemeente Dordrecht	5.000 3/4	100	5.000	2 3/4	6
Particulieren:					
Stichting voor Protestants-Christelijk Onderwijs, Nieuwer-Amstel	33	100	33	4 1/2	16 3/4
N.V. Hollandsche Disconteringsmaatschappij van 1939, Rotterdam	3.000	99 1/2	2.985	4	15 3/4
Vereeniging voor Christelijk Middelbaar- en Voorbereidend Hooger Onderwijs, Apeldoorn	160	100	160	4 1/2	25 3/4
Stichting „Pauluskerk“, s-Gravenhage	210	100	210	4 1/2	30 3/4
Congregatie der Fraters Maristen, Azelo	900 3/4	100	900	4 1/2	30 3/4
Aandelen.					
N.V. Twentsche Kabelfabriek, Haaksbergen	500	100	500		

- 1) Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing te allen tijde toegestaan.
- 2) Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.
- 3) Waarvan op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst f 2.500.000.
- 4) Waarvan op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst f 300.000.

EMISSIES IN 1953

(Reële bedragen in duizenden gulden)

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waarvan conversies	Uit omzetting van andere beleggingen en geblokkeerd tegoed	Nieuw geld
Januari	12.005	1.275	13.280	—	21	13.259
Februari	931	2.735	3.666	—	37	3.629
Maart	203.117	—	203.117	—	17	203.100
April	2.467	—	2.467	—	17	2.450
Mei	9.329	500	9.829	—	41	9.788

BANK INDONESIA

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmateriaal, goud en deviezen-certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
10 Juni 1953	2.364.775	802.235	330.110	566.570	3.808.853
17 Juni 1953	2.364.775	729.423	337.975	568.623	3.933.933
24 Juni 1953	2.364.775	730.163	197.164	594.772	4.005.991
30 Juni 1953	2.364.777	764.310	103.037	587.578	3.678.271
8 Juli 1953	2.247.321	688.426	158.588	633.619	58.874
15 Juli 1953	2.198.353	668.353	133.813	614.007	189.828

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.			Van anderen
			Bijzondere rekening inzake avans op goud	Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp		
10 Juni 1953	4.833.363	753.581	1.734.219	494.868	1.315.389	
17 Juni 1953	4.903.822	783.135	—	494.868	1.180.973	
24 Juni 1953	4.932.551	684.362	—	494.868	1.156.195	
30 Juni 1953	4.909.188	719.238	—	494.868	1.154.703	
8 Juli 1953	4.898.250	726.737	—	494.868	1.109.639	
15 Juli 1953	4.919.747	738.320	—	494.868	1.050.253	

Muntbiljettencirculatie per 10 Juni	Rp. 354.533.668,50
Muntbiljettencirculatie per 17 Juni	Rp. 357.015.710,—
Muntbiljettencirculatie per 24 Juni	Rp. 360.357.312,50
Muntbiljettencirculatie per 30 Juni	Rp. 361.967.413,50
Muntbiljettencirculatie per 8 Juli	Rp. 365.169.703,50
Muntbiljettencirculatie per 15 Juli	Rp. 366.842.928,50

INTERIM-PRIJSINDEXCIJFERS VAN HET GEZINSVERBRUIK IN

NEDERLAND 1) 2)

1949 = 100

Aard der gezinsuitgaven	Wegingsfactor (pCt van totale gezinsuitgaven in 1949)	Jaargemiddelde 1952	15 Jan. 1953	16 Febr. 1953	16 Mrt 1953	15 Apr. 1953	15 Mei 1953
I Voeding, w.o.:	37,7	123	123	124	123	124	125
brood, gebak, meel	8,0	123	124	124	124	124	124
aardappelen, groenten, fruit	6,8	116	120	121	121	126	135
suiker en koloniale waren, dranken	6,5	125	124	124	124	125	125
vlees, vleeswaren, vis	4,6	155	153	151	150	150	149
oliën en vetten	3,8	122	117	114	114	113	112
zuivelproducten, excl. roomboter	8,0	111	111	113	112	112	112
II Roken	2,3	117	115	115	115	115	115
III Woning, w.o.:	21,0	123	122	122	122	123	122
huur, water, onderhoud woning	9,2	115	115	115	115	115	115
huur afzonderlijk verwarming en verlichting	8,4	115	115	115	115	115	115
woninginrichting en huusraad	5,1	140	142	142	142	143	140
IV Kleding en schoeisel, w.o.:	13,3	116	114	114	114	113	113
kleding	10,6	114	112	112	112	112	112
schoeisel	2,7	121	121	120	120	120	120
V Hygiënische en medische zorg, w.o.:	3,4	112	109	108	108	108	108
reiniging	1,6	110	104	104	104	104	104
persoonlijke en gezondheidszorg	1,8	114	112	112	112	111	112
VI Ontwikkeling en ontspanning w.o.:	10,1	118	118	118	118	118	119
ontwikkeling, ontspanning, verenigingen	7,6	117	117	117	117	117	117
verkeer	2,5	121	122	122	122	122	122
VII Verzekeringen en belastingen	12,2	112	118	118	118	118	118
Totaal	100	120	120	120	120	120	121
Totaal (excl. belastingen)	94,9	122	122	122	122	122	123

1) Ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

2) Volgens huishoudrekeningen over 1949 van geschoolde arbeiders, voorleder, lagere kantoorbedienden en ambtenaren, met in 1949 een bruto-weekloon van f 50 tot f 60, een gemiddelde gezinsgrootte van vier en wonende in de middelgrote en kleine gemeenten van ons land.

NATIONALE BANK VAN BELGIË

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegode op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	Handelspapier op België en overzees effecten	Voorschotten op overheidsfondsen
11 Juni 1953	34.767	876	15.382	13.688	508
18 Juni 1953	34.767	1.127	15.085	11.910	541
25 Juni 1953	34.778	1.133	15.108	12.044	555
2 Juli 1953	34.778	861	14.834	15.356	730
9 Juli 1953	34.778	970	15.073	15.603	591
16 Juli 1953	34.954	1.863	14.886	15.272	686

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi:				Verbindtenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			Schatkist	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere	
11 Juni 1953	370	96.661	4	289	493	2.251	782	.969
18 Juni 1953	374	95.873	4	289	502	1.377	355	955
25 Juni 1953	368	96.160	2	147	345	1.637	260	959
2 Juli 1953	339	98.945	4	147	351	1.470	331	1.023
9 Juli 1953	319	99.176	3	147	400	1.364	246	983
16 Juli 1953	313	99.147	.3	147	355	1.328	559	1.003

Abonneert U op de E.-S.B.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

PANAGRO
NAAM-VERN.
WARMOND

Aanneming-Maatschappij

P.W.P.

zal gaarne sollicitaties ontvangen voor de functie van

HOOFD VAN DE ADMINISTRATIE

Deze functie omvat het leiding geven aan boekhouding, loon-, materiaal-, en hulpmaterieel-administratie; het opstellen van resultaten-overzichten en prognoses.

Vereisten: Leeftijd circa 30-35 jaar.

Bezit Acte M.O. Handelswetenschappen.
Behoorlijk niveau van algem. ontwikkeling.
Opgave van verlangd salaris.

Uitsluitend schriftelijke sollicitaties te richten aan het kantoor van de vennootschap: Veerpolder 1 te Warmond.

Op de enveloppe te vermelden: SHA.

De N.V. Provinciale Zeeuwsche Electriciteits-Maatschappij, gevestigd te Middelburg, roept sollicitanten op voor de functie van

ADMINISTRATEUR

Gegadigden dienen over een ruime praktische ervaring, opgedaan in soortgelijke of voorbereidende functie, te beschikken.

Vereist wordt voorts een grondig theoretisch inzicht in bedrijfsbeheer, verkregen door academische scholing of zelfstudie. De minimum leeftijd voor de functie is gesteld op 35 jaar.

Eigenhandig geschreven brieven worden bij de Directie ingewacht vóór 1 September 1953.

ROYAL TYPEWRITERS (HOLLAND) N.V. te Leiden

vraagt voor spoedige indiensttreding

A. Een HOOFD VAN DE ALGEMENE ADMINISTRATIE als rechterhand van de directie

Gezocht wordt accountant, lid N.I.V.A., leeftijd 30—35 jaar, met algemene ervaring in accountancy; in staat de volledige administratie voor een groot bedrijf met serie-fabricage in te richten en te leiden. Perfecte kennis van Engels. Bekendheid met Amerikaanse controlemethoden strekt tot aanbeveling.

B. Een HOOFDBOEKHOUDER

Opleiding M.O. of S.P.D., 30—35 jaar, met ruime ervaring in kostprijs-administraties. Organisatietalent, tactvolle leiding van personeel, energie en voortvarendheid gewenst.

Het gaat hier om de administratieve kern voor een dochteronderneming van een van de eerste schrijfmachine-producenten van de U.S.A.

Brieven met volledige inlichtingen omtrent leeftijd, studie, praktische ervaring en gezinsinformatie onder letters R.A. met vermelding van A of B aan het

PSYCHOLOGISCH INSTITUUT

o.l.v. dr J. Luning Prak

Laan Copes van Cattenburch 8 — Den Haag.

Maakt gebruik

van onze speciale rubriek „Vacatures” voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

Op Algemeen Secretariaat van grote Scheepswerf en Machinefabriek te Amsterdam kan geplaatst worden een

Jong jurist of econoom

Speciale vereisten: gedegen kennis van de moderne talen in woord en geschrift (speciaal Engels), goed stylist in de Nederlandse Taal met zo mogelijk enige redactionele ervaring.

Brieven met korte levensbeschrijving en opgave van referenties onder no. ESB 31-4 aan het Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

*** Adverteer in de E.-S.B. ***